

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Урысые Федерацием и Президент и Указ

Урысые Федерацием икъэралыгъо наградэ фэгъэшъошэгъэным ехъылагъ

НаукэмкIэ, студентхэм яегъэджэнкIэ гъэхъагъэхэр зэришIыгъэхэм ыкIи IэпIэсэныгъэ ин зыхэлъ специалистхэм якъэгъэхъазырын илахъышхо зэрэхышхыгъэрэм афэшI шытхуцIэу «Урысые Федерацием напшэрэ еджапIэ изаслуженнэ IофышI» зыфиIорэр фэгъэшъошэгъэнэу

Шаханова Ангелинэ Владимир ыпхъум — апшгъэрэ профессиональнэ гъэсэныгъэ языгъэгъотырэ къэралыгъо учреждениеу «Адыгэ къэралыгъо университетым» ипроректор.

Урысые Федерацием и Президентэу
Дмитрий МЕДВЕДЕВ

Москва, Кремль
мэзаем и 28-рэ, 2011-рэ илъэс
N 244

Урысые Федерацием щынэгъончъагъэмкIэ и Федеральнэ къулыкъу и ГъэIорышIапIэу Адыгэ Республикэм щыIэм иIофышIэхэу лъытэныгъэ зыфэтшIыхэрэр!

Урысыем и ФСБ Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэIорышIапIэ зызэхъагъэр илъэс 19 зэрэхуэрэм фэшI тышгъуфэгъушIо!

Пшгъэрлыгъышхо агъэцакIэзэ, мамыр лъэхъаными Урысыер, лъэпкъ фэдэхэр къэзыгъэгъунэхэрэм, политикэ, экономикэ зыпкъитыныгъэм, цIыфым, обществэм, къэралыгъом ящынэгъончъагъэ афэIорышIэхэрэм тызэрафэзэрэ непэ ятIо тшIоигъу.

ШгъуиIофшIэн анахэу зыфэгъэзагъэр экстремизмэм игъогъунэ пыбзыкIыгъэныр, къолхъэ тын-Iыхыным ебэныжыгъэныр, Iашэхэр хэбзэнчъэу зэрэзрахъэрэм пэуцужыгъэныр ары.

Теубытэгъэ ин зэрэшгъухэлъым, шгъуикъулыкъу пшгъэрлыгъэр еIолIэнчъэу зэрэжыгъэцакIэрэм, теориемкIэ ухъазырыныгъэ дэгъу къызэрэжыгъэгъагъэрэм дакIоу шгъуиIофшIэни

хэшIыкIышхо зэрэфышгъуиIэм яшIуагъэкIэ гъэхъагъэхэр шгъуиIын шгъолъэкIы, Адыгэ Республикэм рэхъатныгъэ зэригъыр шгъоры апэрэ чэзыоу зышIуагъэр.

ТанэкIи Урысыем ищынэгъончъагъэ игъэпытэн, лъэпкъ, дин зэгурыIоныгъэр регионхэм къащыухъумэгъэным шгъуишгъыпкъэу шгъузэрафэлэжыгъэщтым тицыхъэ телъ.

Псауныгъэ пытэ, насып шгъуиIэнэу, шгъуиунагъохэм гъот арылгъынэу, шгъуиIофшIэн текIоныгъагъэхэр щышгъуиIынэу тышгъуфэгъушIо!

Урысыешхом къулыкъоу фэшгъухъырэм гъэхъагъэхэр щышгъуиIынэу шгъуфэтIо!

Адыгэ Республикэм и Президентэу
ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет —
Хасэм и Тхъаматэу Анатолий ИВАНОВ

АнаIэ зытырагъэтыщтхэр къагъэнэфагъэх

Зыныбжъ имыкъугъэхэм яIофхэр зэхэфыгъэнхэм ыкIи ахэм яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэм апае зэхъащэгъэ республикэ комиссием зичэзыу зэхэсыгъо тыгъуасэ илагъ.

Унагъом зэфыщытыкIэ дэгъухэр илгъынхэмкIэ, жъалымыгъэ хэлъэу кIэлэцIыкIухэм адзеклохэрэм апэуцужыгъэнымкIэ ыкIи зыныбжъ имыкъугъэхэм бздджэ-шлагъэхэр зэрамыханхэм апае профилактикэ шIыгъэнымкIэ СМИ-хэм яIофшIэн зэрэзэхъащэрэм мэхъанэу иIэм епхыгъагъ апэрэ упчIэу зэхэсыгъом къыщаIэгъыгъэр. Мыщ фэгъэхъыгъэу къэгъушылагъ АР-м лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилгъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жгъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет итхъаматэ игуадзэу Елена Чебурахи-нар. ЫпшгъэкIэ зигугъу къэтшIыгъэ Iофыгъохэр зэшIохыгъэнхэм пae Комитетым Iофышхо зэришIэрэр, ащкIэ програм-мэ гъэнэфагъи зэриIэр ащ къыхигъэщыгъ. Зыныбжъ имыкъугъэхэм бздджэшлагъэхэр зэрамыханхэм, ахэр аркъым, наркотикхэм апыщагъэхэ мыхъунхэм, гъогу пхэнджым темыхъанхэм афэшI Адыгэ телевидением къэтынхэр егъэхъазырых, республикэ гъэзетитIум яжурналистхэм тхыгъэ зэфэшхъафхэр къыхаутых. ГушыIэм пae, мы илъэсыр пштэмэ, журналистикэм ыльэныкIокIэ зэхъащэрэ зэнэкъокъум хэлэжъагъэу «Адыгэ макъэм» иобозревателэу ЖакIэмыкIо Аминэт къыгъэхъазырыгъэ тхыгъэхэу наркоманием пэшIуекIогъэным фэгъэхъыгъэхэм зэхъащIохэм осэшIу къафашIыгъ ыкIи Президентым и Рэзэныгъэ тхыль къыфагъэшъошагъ. Зыныбжъ имыкъугъэхэм яфитыныгъэхэр къэ-

ухъумэгъэнхэм, ахэм бздджэшлагъэхэр зэрамыханхэм апае журналистхэм яIофшIэн екIолIакIэу къыфагъотырэм бэ зэрэпхыгъэр ыкIи ахэм апашгъэ щыт пшгъэрлыгъэр зэшIуахынхэм тапэкIи зэрэфэхъазырхэр Е.Чебурахи-нам къыIуагъ.

2010-рэ илъэсым зэфэхъысыжъэу фэхъугъэхэм адиштэу щыIэныгъэм чIыпIэ къин ригъэуцогъэ унагъохэу сабыйхэр зэрысхэм яучет зэрэзэхъащэрэм фэгъэхъыгъэу къэгъушылагъ АР-м IофшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэмкIэ и Министерствэ испециалист шхъаIэу Къуикъо Хъарыет. Ащ къызэрэхигъэщыгъэмкIэ, мыщ фэдэ унэгъо 253-рэ республикэм щэпсэу, ахэм кIэлэцIыкIу 626-рэ арыс. Ахэм IэпыIэгъу афэхъугъэныр, чIыпIэ къинэу зэрытхэм ишыгъэнхэр пшгъэрлы шхъаIэхэм ащыщэу къыгъэнэфагъ. Ащ пae мы гумэкIыгъом идэгъэзыжын фэгъэзэгъэ чIыпIэ комисиенхэм яIофшIэн джыри нахъ агъэлъэщын зэрэфаем игугъу къышIыгъ.

Проектэу «Школа вожатых» зыфиIорэр республикэм зэрэцагъэцэкIэщтым, зыныбжъ имыкъугъэхэм алъэныкIокIэ жъалымыгъэ зезыхъэхэрэм апэуцужыгъэным епхыгъэ Урысые кампаниеу 2010-рэ илъэсым зэхъащэгъэм зэфэхъысыжъэу фэхъугъэхэм, нэмыкI Iофыгъохэм и зэхэсыгъом хэлэжъагъэхэр атегушылагъэх, анахэу анаIэ зытырагъэтыщт лъэныкIохэр къагъэнэфагъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Ясэ-нэхъаткIэ зэнэкъокъугъэх

Мыекъопэ хэушхъафыкIыгъэ зэфэшIыгъэ профессиональнэ училищым чырбыщзэтелъхъэхэм яреспубликэ зэнэкъокъу гъэтхапэм и 15-м щыкIуагъ. Ащ хэлэжъагъэх Ханскэм, Дондуковскэм адэт профессиональнэ-техническэ училищым, Мыекъопэ къэралыгъо гуманитар техникескэ колледжым ащырагъаджэхэрэр ыкIи зыцIэ къетлогъэ Мыекъопэ хэушхъафыкIыгъэ зэфэшIыгъэ училищым щалыгъхэр.

Зэнэкъокъум едзыгъуитIу илагъ. Апэ кIэлэцIыкIухэм ясэ-нэхъаткIэ шIэныгъэу яIэр аушэгъыгъ. Ар упчIэхэм джэуапхэр къатыжыгъэныхэм тегъэпсыкIыгъэу зэхъэгъагъ. Нэужым чэрбыщзэтелъхъанымкIэ Iэпэ-Iэсэныгъэу аIэкIэлтыр къагъэлэгъуагъ. Зэнэкъокъум хэлэжъэрэ пэпчъ ыгъэфедэщт Iэм-псымэхэр, чырбыщ пчъагъэу зэтырилгъащтыр, чырбыщыр зэтелъхъэгъэным пae агъэфедэрэ растворыр зэкIэми зэфэдэу аратыгъэх. Къэнэжыгъэ закор-охъэ кIэкIым къыклоцI шхъадж иIэпIэсэныгъэ къыгъэлэгъэ-ныр, дэгъоу ыкIи нахыбэу чырбыщыр зэтырилгъащтыр арыгъэ.

Адыгеим ипсэлэщI фирмэ илIыкIохэу журим хэтыгъэхэм кIэлэцIыкIухэм ясэ-нэхъаткIэ IэпIэсэныгъэу яIэр къызэрагъэлэагъэрэм лъыпIагъэх ыкIи осэ гъэнэфагъэ афашIыгъ.

— ЗэфэшIыгъэ шIыкIэм тет хэушхъафыкIыгъэ профессиональнэ училищым щытIыгъ кIэлэцIыкIухэр мыхъо-мышIагъэ зезыхъагъэхэу, гъогу пхэндж теуцагъэхэр ары. Ахэр щыIэ-ныгъэм зэрэхэдгъэгъозэжхэрэм имызакъоу, мы училищым чIэкIыжмэ ышгъэхэ ыIыгъы-жын ыльэкIыным пae штука-тур, чырбыщзэтелъхъ, пхъашIэ зыфэпIощт сэнэхъатхэр мыщ щызэрагъэгъотынхэ амал яI. Мыщ фэдэ зэнэкъокъухэр ти-

училищэ ренэу щызэхэтэщэх ыкIи ахэм яшIогъэшхо къэ-кIо, — еIо училищым иметодистэу Хъут Саидэ.

Зэфэхъысыжыгъэм къызэрагъэлэгъуагъэм тетэу текIоныгъэр къыдзыхыгъэхэм АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэ-кIэ и Министерствэ ищытху тхылъхэмрэ шIухъафтынхэмрэ афагъэшъошагъэх. Апэрэ чIы-пIэ къыдзыхыгъэр Мыекъопэ хэушхъафыкIыгъэ профес-сиональнэ зэфэшIыгъэ учили-щым щалыгъ зихэхъогъоу Ва-лери Коновыр ары. Ащ исэ-нэхъаткIэ рылэжээн ыльэкIы-нэу я 4-рэ квалификационнэ разряд ратыгъ.

КИАРЭ Фатим.

Псауныгъ

Врачым кыырымтхыкыгъэмэ...

Тигъэзет мызэу, мытлоу кыышыхэтыутэу хъугъэ аптекэхэм шъхьафитэу ащэцхэрэ Изэзгъу уцхэу кодеин зыхэлхэр наркоманхэм зэрагъэгъоты-зэ, наркотикэу «дезоморфин» зыфалорэр зэ-рагъэхъазырырэр, ахэм языплланэ фэдизыр ащ «зэрэтесыр». Ащ кыпкырыкыхэзэ, наркотик-хэр хэбзэнчъэу гъэфедэгъэнхэм пэуцужьырэ федеральнэ кыулыкъум (ФСКН-м) игъоу ылъы-тагъ ахэм афэдэ Изэзгъу уцхэр рецепткIэ атIупщыхэрэм ахэгъэхъэгъэнхэ фаеу унашъо штэгъэнэу.

Гупчэ гъэзетхэм джы кы-зэрэтырэмкIэ, Урысые Фе-дерацием псауныгъэр къэу-хъумэгъэнымкIэ ыкIи соци-альнэ хэхъоныгъэмкIэ и Ми-нистерствэ ащ фэдэ унашъо шыIэн зэрэфаем дырегъа-штэ, ары пакIошъ, охътэ бла-гъэхэм ыгъэхъазырышт а унашъом ипроект Урысыем и Правительствэ ар лъыгъэ-Изэсыным пач. Жъоныгъуа-кIэм и 1-м нэс а Iофыр зэ-шIохыгъэ хъунэу ыкIи ащ кыышхэгъэжъагъэу, рецепт врачым кыырымтхыкы-гъэмэ, кодеин зыхэлъ Изэзгъу

уцхэр аптекэхэм къащыпщэ-фын умылгъэкIынэу ашIынэу ары.

Зигугъу къэтшIырэ ко-деиныр зыхэлъ Изэзгъу уцхэр жьыкыщэцIэ органхэм яIэз-гъэнымкIэ анахыбэрэ агъэ-федэхэрэм ашышых. Кодеи-ныр ахэлъ узыр хэгъэжъу-кыгъэным пачэ зашъохэрэ Из-зэгъу уцхэми (анальгетикхэ-ми). Специалистхэм кыызэ-рэтIауагъэмкIэ, ащ фэдэ уна-шъо шыIэ зыхъукIэ, бэрэ дгъэфедэхэрэ Изэзгъу уцхэу «Пенталгин-Н», «Каффетин», «Коделак», «Солпадеин»,

«Нурофен Плюс» зыфалохэ-рэр шъхьафитэу ащэцхэп.

Наркоманием ебэныгъэ-ным, тикIалэхэр ащ шыу-хъумэгъэнхэм апае амалэу шыIэр зэкIэ гъэфедэгъэн зэ-рэфаер хэти кыгугурэIо. Ау шъхъэузыр хэбгъэжъукIы-ным е кыыхэпскыкырэ са-быир сироп ебгъэшъоным пачэ (ыужырэм, кыызэрэцIэ кы-гъэмкIэ, кодеин хэлъ) джы врачым дэжъ уклон, рецепт ащ кыыребгъэтхыкIын фаеу зэрэхъуштым поликлиникэ-хэм ачIэт чэзыухэм джыри кыызэрахигъэхъоштыр гъэнэ-фагъэ.

Адыгэ Республикэм псау-ныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министерствэ тышкыIэуп-чIагъ мыщ фэгъэхъыгъэу гъэ-нэфагъэ горэ шыIэм тIуи, ау ащ фэдэ унашъо джыри кыа-Iукагъэгоп. Арышъ, а Изэзгъу уцхэр джыри тиаптекэхэм ащытщэфынхэ тIлгъэкIыштых.

ЖАКIЭМЫКЪО
Аминэт.

КЪЭБАРЫШКIЭХЭР

Зэфэхьысыжъхэр ышIыгъэх

ИкIыгъэ илъэсым къадэхъугъэм ыкIи 2011-рэ илъэсым ашIэщтым тегушыIэнхэу Адыгеим и МВД иветеранхэр зэрэугъоигъагъэх. Советым изэхэсыгъо хэлэжъагъ министрэу Александр Сысоевыр, ащ игуадзэу Александр Ермиловыр, хэгъэгъу кIоцI IофхэмкIэ органхэм япащэхэр, къэлэ ыкIи районхэм ащIэ ветеран организа-циехэм ятхьаматэхэр.

КъулыкъушIэхэм вете-ранхэм зэпхыныгъэ пытэ адырIау органхэм яIофшIэн чанэу ахэр зэрэхэлажъэхэ-рэр министрэм ипсалъэ кыышыхигъэунэфыкIыгъ. Анахъэу правэухъумэкIо ныбжьыкIэхэр патриотхэу

пIугъэнхэмкIэ ветеранхэм яшIуагъэу къаIорэр макIэп.

АР-м и МВД иветеран-хэм я Совет итхьаматэу Хъу-тIыжъ Азмэт кыышIыгъэ до-кладым кыышIуагъ икIыгъэ илъэсым ветеранхэм ясоци-альнэ Iофхэм язытет уплгъэ-пIугъэнхэмкIэ ветеранхэм яшIуагъэу къаIорэр макIэп. АР-м и МВД иветеран-хэм я Совет итхьаматэу Хъу-тIыжъ Азмэт кыышIыгъэ до-кладым кыышIуагъ икIыгъэ илъэсым ветеранхэм ясоци-альнэ Iофхэм язытет уплгъэ-

кIугъэныр пшъэрылъ шъхъа-Iэхэм зэрашъыштыгъэр. Ащ фэгъэгъэгъэ купым ахэм залуигъэкIагъ. Юбиляри 7-мэ афэгъушIуагъэх. Къу-лыкъур езыгъэжъэгъэкIэ нэбгырэ пчъагъэу зипшъэ-рылхэр дэгъоу зыгъэцкIа-гъэхэм ветеранхэм я Совет ыцIэкIэ шыпхъу тхылхэмрэ ахъщэ шIухъафтынхэмрэ аратыгъэх.

БздэжшIагъэу респуб-ликэм шызэрэхъэхэрэм яз-хэфын ветеран 79-рэ чанэу кыыхэлажъэ. Ахэм яшIуа-гъэкIэ хъугъэ-шIэгъэ 58-рэ зэхафын алгъэкIыгъ.

КIэлэцIыкIу футболыр

КIэух ешIэгъухэр

Краснодар краим футболмкIэ икIымэфэ зэлухыгъэ зэнэкъокъу-хэм спорт еджапIэмэ защызы-гъэсэрэ ныбжьыкIэхэр ахэлэжъа-гъэх. АР-м икомандэу 1994 — 1995-рэ илъэсхэм къэхъугъэ кIа-лэхэр зыхэтым ящэнэрэ чIыплэр кыыдихыгъ.

Тренерхэу Александр Вольвачрэ Алек-сандр Пахомкинымрэ агъэсэрэ ныбжьыкIэхэр ящэнэрэ чIыплэм фобанэхэзэ, Новороссийскэ икомандэу ШБФР-м 1:0-у текIуагъэх. Къэ-лапчъэм Iэгуаор Михаил Соповым дидзагъ. 1998 — 1999-рэ илъэсхэм къэхъугъэ кIалэ-хэу Александр Вольвач пэщэныгъэ зыды-зэрихъагъэмэ я 4-рэ чIыплэр къафагъэшъо-шагъ.

ПенсиехэмкIэ фондым шъущегъэгъуазэ

Зэблэшъухъун шъульэкIышт

Федеральнэ фэгъэкIотэныгъэ зилэ цыфхэм социальнэ фэлэ-фэ-шIэ купэу афагъэцакIэрэ 2011-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 1-м кы-шыублагъэу Iахышъу зэхэлъ хъу-гъэ. ИшIоигъоныгъэ тегъэпсыкы-гъэу, цыфым социальнэ фэлэ-фэ-шIэ купым хэхъэрэ Iахъ пэпчъ натуральнэ шIыкIэм е ахъщэм тегъэпсыкыгъэу къаIыхын фит. Тызыхэт илъэсым имэлылфэгъу и 1-р къэмысыгъэу федеральнэ фэгъэкIотэныгъэ зилэхэм социаль-нэ фэлэ-фэшIэхэу афагъэцакIэхэ-рэр зэрэфаехэм тегъэпсыкыгъэу е натуральнэ шIыкIэкIэ е ахъщэ-кIэ зэблахъун алгъэкIышт.

Къэралыгъо социальнэ фэлэ-фэшIэ купымкIэ фитыныгъэ яI ЕДВ-р зэрэтырэ пстэуми. Ахэм ашышых ветеранхэр, сэкъатныгъэ зилэхэр, сабыл ибэу къэтэджы-гъэхэр; зыныбжъ имыкыгъэхэу фашистхэм хъапсхэм ашIаыгъы-гъэхэр; радиацием зэрар зэрихы-гъэхэр.

Социальнэ фэлэ-фэшIэ купым хахъэх: Изэзгъу уцхэр ыпкIэ хэмылгъэу ятыгъэнхэр; къащIа-Изэнхэм пачэ санаториэ-курорт-нэ путевкэхэр ятыгъэнхэр; пригород мэшIокугъогу транспортымкIэ зэрэцкIахэрэм ыуасэ афэтыгъэныр, джащ фэдэу къа-зыщIаIэзэцхэ чIыплэм между-городнэ транспортымкIэ зэрэ-кIоштыхэм ыкIи кыызэрэцIо-жыштыхэм пачэ сомэ 78-рэ ятыгъэныр.

Федеральнэ фэгъэкIотэныгъэ зилэ граждэнхэу социальнэ фэлэ-фэшIэ купым имедицинэ IахъкIэ ежъхэм нахъ къякIушт шIыкIэу алтыгъэрэр кыыхэзыгъэхэм, мэ-лылфэгъэу и 1-р къэмысыгъэу лгъэу тхылэ атынышъ, социальнэ фэлэ-фэшIэ купым шышхэу зы е тIу, нэмыкIэу къэпIон хъумэ, ыпкIэ хэмылгъэу Изэзгъу уцхэр ыкIи (е) санаториэ-курортнэ путевкэхэр къаIыхыгъэнхэр е ахэр ахъщэкIэ зэблэхъугъэнхэр агъэнэфэн фи-тых. Мэлылфэгъэу и 1-р къэмы-сыгъэу атыгъэ заявлением тетэу фэлэ-фэшIэхэр жъоныгъуакIэм и 1-м кышыублагъэу афагъэцкIэ-штых.

Алгъэрэ кварталым заявление ты-гъэныр зэхэкIыплэ лгъэхъаным те-

гъэпсыкIыгъ ыкIи ащ гухэлъэу ыгъэнафэрэр социальнэ фэлэ-фэ-шIэ купыр къаIыхыгъэным гъэ-псыкIэу фашIыгъэм цыфхэр егъэ-сэгъэнхэр ары. А зэхэкIыплэ лгъэ-хъаным кыыхеубытэх граждан пстэоу 2010-рэ илъэсым ичъэпы-огъу и 1-м кышыублагъэу ма-зэ пэпчъ телытэгъэ ахъщэ тын (ыужкIэ ЕДВ-кIэ теджэшт) зыфа-гъэуцугъэхэр ыкIи социальнэ фэлэ-фэшIэ купыр къаIыхыгъэным ифи-тыныгъэ зилэхэр. Ахэм ахэхъэх ра-диационнэ ыкIи техногеннэ тхъа-мыкIагъохэм зэрар кызыфахы-гъэхэр, джащ фэдэу социальнэ фэлэ-фэшIэхэр ратынхэм е ахэр али-мыхынхэм телытэгъэ заявление зэ нэмыIэми язымытыгъэхэр.

ТапэкIэ социальнэ фэлэ-фэшIэ купыр натуральнэ шIыкIэм тетэу къаIымыхыгъэным фэшI ыпэкIэ заявление затыштыгъэ пIалгъэ-хэр къэнэжъыштыгъ. Ащ фэдэ за-явление язытыгъагъэхэу ыкIи кы-кIэлэтыкIошт илъэххэм а социальнэ фэлэ-фэшIэ купым уасэу иIэр ахъ-щэкIэ къаIыхынэу изыхъухъагъэ-хэм гухэлъэу ашIыгъэр зэблэмы-хъужыфэкIэ ПенсиехэмкIэ фон-дым лгъэу тхылгъэ зыфагъэгъэнэу ищыкIагъэп. Ау зишIоигъоныгъэ зэблэзыхъужыгъэхэу ыкIи шыIэ мазэм и 1-м кышыублагъэу со-циальнэ фэлэ-фэшIэ купыр нату-ральнэ шIыкIэм тетэу къаIыхы шIоигъоу зыгъэнэфагъэхэм чъэпы-огъум и 1-р къэмысыгъэу Пен-сиехэмкIэ фондм лгъэу тхылгъэ зыфагъэгъэн фае. Шъугу къэтэ-гъэкIыжы тхыгъэ шIыкIэм тегъэ-псыкIыгъэ заявлением ищыкIа-гъэ документхэр игъусэу зазыфи-гъазэкIэ ПФР-м иорган цыфым ЕДВ-р зэрэфагъэуцурэр ыкIи кыызэрэратырэр. Ахъщэм ыкIуа-чIэ кыызэрэшыкIагъэм тегъэпсы-кыгъэу ЕДВ-р илъэсым зэгъо-гогъу, мэлылфэгъэу и 1-м, индек-сацие ашы. ЕДВ-р фэгъэуцугъэ-ным пачэ цыфым заявлениер зэрихыплэрэр зыщыпсэурэ чIы-плэм ПФР-м иорганэу шызэхэ-щагъэр ары.

ХЪАЦЫКIУ Марин.
ПФР-м и Адыгэ республикэ
Къутамэ социальнэ тынхэм-
кIэ иотдел ипаш.

Уголовнэ пшъэдэкIыжъ рагъэхъыгъ

Суд приставхэм я Федеральнэ кыулыкъу и ГъэлорышIа-плэу Адыгеим шыIэм и Мыекъопэ район отдел кыулыкъу шызыхыштыгъэ суд приставым фэгъэхъыгъэу кыызэ-луахыгъэ уголовнэ Iофым Мыекъопэ район судыр джы-рэблагъэ хэплгъагъ.

Судым зэригъэунэфыгъэмкIэ, 2010-рэ илъэсым ижъоныгъокIэ-мэкъуогъу мазэхэм суд приставэу Iоф зышIэрэ бзылфыгъэр зыфэ-гъэгъэгъэ Iофхэм ялытыгъэу чIы-фэ зытелъ цыфхэм ахъщэ къаIи-хыштыгъ. Ау законодательствэм кыызэрэдилыгъэу, ахъщэр суд при-ставхэм якъулыкъу идепозитнэ счет римыгъахъэу, ежъ зэрэфаеу ыгъэфедэщтыгъ. ИкIыгъэ илъэ-сым иIоныгъо мазэ лэжъапкIэр кызыратыр ары ныIэп ахъщэр кыызэкIыгъэкIоужьэу ащ зыригъэ-жъагъэр. Ащ фэдэ шIыкIэр ыгъэ-федэзэ чIыфэ зытелъ цыфхэм сомэ мин 32-м ехъу къаIыхыгъ.

Джащ фэдэу административнэ тазырэу сомэ 100 зытыралхъагъэ горэ ыгъапшIи, сомэ 600 кыIи-хыгъ. Ащ шышъэу сомэ 500-р ежъ ышъхъэкIэ ыгъэфедэагъ.

Прокурорым изэфэхьысыжъ-хэм судми адыригъэшIагъ ыкIи законыр зыукъогъэ бзылфыгъэм илъэси 3 хъапс условнэу тыриль-хъагъ. Зыщыпсэурэ чIыплэр зэб-лихъунэу ар фитыштыгъ ыкIи мазэ къэс уголовнэ-гъэцкIэкIо инспек-цием къекIуалIэзэ зигъэунэфын фае.

Мыекъопэ районым
и Прокурорэу
А. В. БЕЛОУСОВ.

НЕПЭ ГЪЭТХЭ ГУБГЬОР

АНАХБЭУ агъэбагыохэрэр лэжыгъэ шъхьалэху коцыр, хьэр, тыгъэгъазэр, натрыфыр арых. Дунаир эдунаим зыфэ-тлорэ лэхъанэу СССР-р зыщэ-лэм коц гектарым гурьтымкIэ центнер 40 кызырахыкIэ агъэшагыоштыгъэм, гъэрэкIо-пагъэ районым гектар тельы-тэу коцым центнер 43-м нэсэу кышчырагыгъэтыгъагъ. Ащ ыпэ-рэ илээсым коц гектар 7700-у йуахыжыгыгъагъэм изы гектар центнер 45,5-рэ кырахыгъагъ.

Джэджэхаблэ щызэхэщэгъэ фирмэу «Синдика-Агром» (ипа-щэр Кушъу Рэмэзан) коц гек-тар 1701-у 2008-рэ илээсым йуахыжыгыгъагъэм игектар пэпчэ центнер 55-рэ кырихы-жыгыгъагъ. Ялэжыгъэ хьасэхэр агъэбэгъогыгъагъ гъобэкъо-е фермерхэу Уджыхъу Мухьди-ни, Шъхьэлэхъо Мэдини. Апэ-рэм гектар тельытэу центнер 54,4-рэ, Шъхьэлэхъо Мэдинэ центнер 50,3-рэ къахыжы-гыгъагъ.

Джащ фэдэу натрыфэу «лэ-жыгъэ батыркIэ» заджэхэу зылэхъанэ лээшэу агъэба-гыоштыгъэу, нэужым ащыгъуп-шэжыгыгъагъэм джы джэджэ-хьаблэхэм кыфагыгъэзжыгъэу ауб-лагъ. 2009-рэ илээсым натрыф гектар 534-м изы гектар уты-жыгъэм тельытагыгъэу центнер 52, 5-рэ кырахыгъагъ. Фирмэм иагроном шъхьалэу Тыгъужь Нурбий кызырэтйуагъэмкIэ, гъэрэкIуи кыунчыкыохаблэхэр ГъошэтыкIэ джэджэхэр хьасэу Пшыщэ иадырабгыу шыIэ гек-тари 142-рэ хьурэм натрыфыр шагъэбэгъогыгъагъ, ащ игектар пэпчэ центнер 60-м ехьу кы-рагыгъэтыгъ.

Мы кьэтхыгъэ щысэхэмкIэ кьатIомэ тшIоигъор Теуцожь районым илэжыакохэм альэкI кызырамыгъанэрэр, зылэхъ-ханэ ИофшIэклэшIоу алэклэ-гыгъэм непи кыкIырамыгъэчэу Иоф зэрэшIэрэр, ячIыгухэр гъэ-бэжыулыгъ зэрэшIыхэрэр, илээс къэс лэжыгъэшхо къахы-жыгъэ зэрэпсэхуэрэр ары.

— ГъэрэкIуи тилофшагыгъэ-хэр дэигъэхэп, — еIо районым мэкъу-мэщымкIэ игъэIоры-шIапIэ ипащэу Пшыдатэкъо Сулейман. — Ащ фэшыкыат хыныгъор зауым республикэм зэIукIэшхоу шыIагъэм тызхэ-хьэрэ зонэм пэрытныгъэр зэрэ-щытыубытыгъэм пае шIухьаф-тынхэр кызырэщытатыгъэхэр. Мыгъи тапэкIэ ИофшIагыгъэу тилагыгъэхэм кьащыдгъэкIэштэп. Ащ фэшыкIэ непэ сэри, сиоф-шIэгъу специалист шъхьалэху НатIэкъо Махьмуди, Гъонэ-жыкыкIо Мухьдини, Хьэдэ-гъэлIэ Мэджиди тилофшIэнхэр план гъэнэфагъэм тетэу зэхэ-тэщэх, Iахъзэхэлъ ыкIи фермер хьызмэтшIапIэхэм ренэу таха-хьэ, гъэтхэ губгъо ИофшIэнхэр игъом дэгъоу зэшIохыгъэхэ зэрэ-хьуштыгъэм иамалхэр зетэхэх.

Ауштэу зэрэзекIохэрэм, сьд фэдэ зичэзыу ИофшIэни неущ Иоф кыыхамыгъахьэу игъом зэшIуарагыгъэхьэ зэрэшIы-рэм фэшыкыат Пшыдатэкъо Сулей-ман зигугъу кытфигъэIонхэу ИофшIагыгъэхэр. ЖьокIупIэ чIыгу гектар мин 25-у яIэм шыщэу гектар 10898-мэ гъэрэкIо бжы-хьасэхэр игъом, качествэм

Теуцожь районым ичыгулэжыхэм аужырэ илээс-хэм ягубгъохэр гъэбэжыулыгъ ашIых, лэжыгъэ бэжыуагыи къахыжыкы, ящытхьуи арагъало. Ащ фэ-шыкыат гъэрэкIуи, ащ ыпэре илээсми фышъхьэ лэ-жыгъэхэр гъэбэгъогыгъэнхэмкIэ, ахэр игъом IухыжыгыгъэнхэмкIэ зыхэхьэрэ зонэмкIэ районым республикэм апэрэ чIыпIэр зэрэщиубытыгъэр ыкIи апэрэ степень зилэ дипломри, ахьщэ шIухьафтынри кызыраратыгъэр.

аналэ тырагыгъэтыгъэ, чIыгъэшIу-хэр адыхалъхьэзэ ащапхьы-гъэх. КIымэфэ мазэхэми ахэм аналэ атырагыгъэтыгъ, былым шъхьэрыкIохэми ащапхьумагъ, цыгъо-шъуаехэр зыхэхьуагыгъэ-хэр кыыхагыгъэхэзэ ахагъэкIо-дыкIыгъэх, псыр зэрыуцогъэ-хэ чIыпIэхэми кыарагыгъэчыгъ, дэгъоу, дахэу, хэкIодыкIыгъэ ямыIэу бжыхьасэхэр гъатхэм тыращэжыгыгъэх.

— Тибжыхьасэхэр зэкIэ,

зыщырагыгъэжы-гъэхэр? Ахэр анахь дэгъоу зы-щызэхэщагыгъэ-хэр?

П. С.: Бжы-хьэсэ гектар 10898-у тилэм ызыныкIо фэ-дизмэ чIыгъэ-шIухэр алэкла-гыгъэхьагыгъэх. Фирмэу «Рив-

Бжыхьасэхэм яшIушIэх

Алахьым нэ Iае атырерэмы-гъаплэ зыфалорэмэ афэдэу, игъом кьатесэгъэгъэ ос чIэгъым кычIэкIыжыгыгъэхэу, алырэгъу шъуантIэу тигубгъохэм ары-убгъуагыгъэх, — икъэIотэнхэр лъегъэкIуатэх тигушIыгъу. — Джы кьэнэжыгыгъэр ахэм язы-тет джыри нахьышIу шIыгъэ-ныр, ящыкIэгъэ минеральнэ чIыгъэшIухэр игъом алэклэгъэ-хьэгъэныр ары. Мы ИофшIэнхэм пэшIорыгъэшэу зафэдгъэхьа-зырынэу тызыфежыагыгъэр гъэ-рекIу. ТищыкIэгъэшт мине-ральнэ чIыгъэшIу тонн 3250-р ащэфыгъах, тонн минитIум ехьур кьащэжыгыгъах. Ахэр зэ-рэхалъхьащтхэ (мыгъэ мэкъу-мэщ авиациер кызыфэдгъэфе-дэштэп) агрегат 23-ри неп Iло-ми ИофшIэным фэхьазырых. Мы лээхъаным ахэм ащыщэу агрегат 12-мэ Иоф ашIэ, чIы-гъэшIухэмкIэ бжыхьасэхэм яшIушIэх.

Корр. Тыда ИофшIэнхэр

Агром» (ипащэр ЦыкIу Олэ-гъэй) мы ИофшIэныр щаухы-гъах, бжыхьэсэ гектар 600-у яIэм игектар пэпчэ аммиачнэ селитрэ килограмм 200 Iэкла-гыгъэхьагъ. Фирмэу «Киево-Жу-раки» зыфилорэм (иагроном шъхьалэу Пшыдатэкъо Юр) бжыхьэсэ гектар 3986-рэ иI. Ащ шыщэу гектар минитIу фэ-дизмэ чIыгъэшIухэмкIэ яшIу-шIэгъахэх. «Джон-Дир» агрега-тищмэ зэштэгъум чIыгъэшIу тоннищ аштэгъэ, еIупшыгъэу Иоф ашIэ, зы мафэм гектар 250-мэ чIыгъэшIур ахатакIо. Мэфэ зытфыхькIэ а ИофшIэнхэр аухыштых. ООО-у «Адыгеим» иагрегатшэу губгъом ихьа-гыгъэхэм ахэт агроном шъхьалэу Кушъу Хьазрилэ. Ябжыхьэсэ гектар 1325-м ызыщанэ фэди-зым чIыгъэшIухэр алэклагы-хьагыгъэх.

Корр. Адэ ренэу тыкыз-щытхьурэ «Синдика-Агром» игугъу кьэпшырэпи? Ащ бжы-

хьэсэ гектар 2607-рэ зэриIэээ ауж зыкырегъана?

П. С.: Хьау, ахэм ауж зы-кырагъанэрэп ыкIи кьинэшт-хэп. Ащ ипащэу Кушъу Рэмэ-зани, иагроном шъхьалэу Ты-гъужь Нурбий агротехникэ пэрытым кызырIоу мзекIох. Ахэм рахьухьэ чэщ-зымафэм гурьтымкIэ фабэу шыIэр гра-дуси 3 — 5 зыхьукIэ ИофшIэ-ным фежьэнхэу. А лээхъаным чIыгъэшIоу халъхьэхэрэр бжы-хьасэхэм нахь фэдэ афэхьунхэу кырадзэ. Минеральнэ чIы-гъэшIу тонн 737-у ящыклагыгъэри кьащэгъах, ахэр зэрахатэкIо-штхэ агрегатихьыри ИофшIэнхэм афэхьазырых. КIыхьэ-лыхьы зырамыгъэшIэу чIыгъэшIу-хэмкIэ бжыхьасэхэм яшIушIэ-штых.

Корр. Ары шъхьае нахьы-шIум шыгугъыхьэзэ, фаби кьэ-хьоу, ау ащ даклоу ошхьыри кьэщхэу кыублэу, трактор-хэмкIэ бжыхьасэхэм уахэхьа-

жыи умылкъы хьоу, уахьтэр алэклэклэмэ?

П. С.: А лээныкыоми тегуп-шысэгъах. А зыфэпIуагъэм фэ-дэ зыхьукIэ, «Луноход» зыфа-Iохэрэм афэдэ агрегатхэр кьыз-фэдгъэфедэштых. Ахэм афэдэ-хэм тапэрэ илээсхэм «Киево-Жураки» зыфилорэм Иоф ащад-гъэшIагъ. Ахэм ошхи, псынжьи яIэп, хьасэхэм ужи афамышIэу чIыгъэшIухэр дэгъоу ахатакIо.

Корр. Ахэр хьызмэтшIа-пIэхэм ащыщхэм яIэхэ, хьауми зыгорэм кьышгушчыштхэ?

П. С.: Кьалэу Белград кьы-кIыгъэхэу тигъунэгъу краим щэлажыгъ. Ахэм япэщэ кIалэр тэри кьедгъэблагъи зээгъы-ныгъэ дэтшIыгъ тызщыфэе уахьтэм тищыкIэгъэштхэ «Лу-ноходхэри» кытфигъэIонхэу, Иоф тфаригъэшIэнэу. Арышъ, Иофым зи шынагъо хэлъэп.

Корр. Фермерхэм бжыхьэ-сэ гектар 2503-рэ яI. Ахэм яIофхэр непэ сьдым тетха?

П. С.: Бжыхьасэу яIэм ызы-ныкIо фэдизмэ чIыгъэшIухэр алэклагыгъэхьагъах. АскъэлаекIэ Хьаджэлдый Аскэр ибжыхьэ-сэ гектар 500-мэ ешIушIэгъах. ГъобэкъуаекIэ фермерхэу СтIашъу Аслъани, Уджыхъу Мухьдини, Шъхьэлэхъо Мэди-ни, Уджыхъу Кемали яхьасэ-хэм адэлэжыгъахэх. Джэджэ-хьаблэ фермерхэм «Синдика-Агром» иагрегатхэмкIэ чIы-гъэшIухэр бжыхьасэхэм аха-тэкъоштых.

Корр. Адэ гъэтхэ лэжы-гъэхэм яхэлъхьанкIэ шъуиоф-хэр сьдэу щытхэ? Сьд фэдэ лэжыгъэхэ хэшъулыхьащтхэр, чIыгур жьогъаха, техникэр ИофшIэнхэм афэхьазыра?

П. С.: АхэмкIи гумэкIыгъо тилэп. Гъэтхэ лэжыгъэхэр гек-тар минипшI фэдизмэ ащыт-шIэшт — тыгъэгъазэр гектар 5746-мэ, натрыфыр (зернэм пае) — 2700-мэ. Мыгъэ апэрэу фирмэу «Синдика-Агром» сое гектар 397-рэ хильхьащт. Фир-мэу «Киево-Жураки» гектар 300 ыпхьы шIоигъоу чылапхьэ лэжыгъу. ХэтэрыкIэхэри, силосым пае натрыфыри, нэшэ-хьыр-быдзхэри алэжыштых.

Къэуагыгъэмэ хьуштыр чIыгу мыжыгъо зэрэтимыIэр ары. ЗэкIэ гъэтхэ лэжыгъэхэр зыщыд-гъэбэгъоштыгъэр жьогъахэхэу щылытых. Джащ фэдэ, техникэм иIофкIи тызфэгумэкIыи шыIэп. Трактори 103-у тилэр, зэкI Iло-ми хэукъоныгъэ мыхьунэу, Иоф-шIэнхэм афызтэгъэпсыхьа-гыгъэх. Апэу губгъом итщэштхэр чIыгур зэрагыгъэушъэбышт мэ-кьумэщ Iэмэ-псымэхэр арых. Ахэр культиватор 33-рэ, диск онтэгъухэу 30 мэхьух. Сеялкэ 47-м шыщэу натрыфымрэ ты-гъэгъазэмрэ зэрэхалъхьащтхэр 23-рэ. ЗэкIэри неп Iломи губ-гъом ипщэнхэм фэхьазырых. Механизатор кадрэхэри екьух. Арышъ, гъэтхэ губгъо Иоф-шIэнхэр игъом зэшIохыгъэ хьуштых. СIорэп шыклагыгъэ го-рэхэри тимыIэхэу, ау ахэм ядэгъэзыжыныи тыфызтэгъэп-сыхьагыгъэшъ, тигухэлъхэр кы-зэрэддэхьуштым щэч хэлъэп.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Сурэтым итыр: Пшыда-тэкъо Сулейман.

ХЪУАЖЪ Налбый:

Икыгъэ илъэсым гумэкыгуабэ кыздихыгъэми, Иофшлэгъэ гъэнэфагъэу ялэхэр, тызыхъхъгъэ илъэсыклэм щызэшлуахын фаеу кыапыщылхэр тигъэ-зет кыщедгъэуатэхэ тшоигъоу бэмышлэу зэдгушылэгъу дитылагъ Шэуджэн районным иадминистрации ипащэу Хъуажъ Налбый. Ащ фэдгъэуцугъэ упчлэхэмрэ ахэм къаритыжыгъэ джэуапхэмрэ мыщ кыкылэзэклогъ.

— Налбый, 2010-рэ илъэсым шыурайон илэжыаглохэм кризис уахътэр щызэпачыгъ Иофшлэгъэ гъэнэфагъэхэр ялэхэу. Сын фэдэ гумэкыгъоха а илъэсым кышъуфихыгъэхэу кыхъбгъэщынхэ плэ-кышхэр?

— Ары, илъэсэу кызытэынэ-кыгъэм районным илэжыаглохэм гумэкыгъоу кыафихыгъэр маклэп. Республикэм лъэныкыо зэфэшхъафхэмкIэ кыIэклэхъан фэе мылкъум федеральнэ хабзэм кышхыгъэаглохэр бэ, ащ кы-хъэкIэу республикэм районхэм афитIупшыгъэр нахь макIэ хуыгъэ. Инвестицием ылъэныкыо-кIэ программэу дгъэнэфагъэхэр, гуыцIэм пае, кыутырэу Кировым дэж псыхъоу Лабэ лъэ-мыдж тешыхъгъэныр, район гупчэ сымэдджышъыр икIэрыкIэу гъэпсыжыгъэныр, лэжыаглохэм кыагъэхъэрэ лэжыаглохэм хэгъэ-хъогъэныр мыгъэцэкIагъэу кы-нагъэх. Ащ фэдэ уахътэм тэ, райо-ным ипащэхэм, анахъэу тыналэ зытэдгъэтыгъэр бюджетым фэдэу кыхыгъэрэ нахыбэ кызышылшът амалхэр кыгъэотыгъэныр, кы-кыуалэхъэ кыулыкъум нахь тэрэ-зэу Иоф дэшлэгъэныр, районным зымылъку щызыгъэфедэн зылъэ-кIышхэр кыхыгъэжыгъэныр ары. Мыщ дэжыым кыасло сшо-игъу республикэм иправительствэ, парламентым идепутатхэр ренэу IэпыIэгъу кызыртфэхуыгъэхэр.

— Ауужыр лъэхъаным хэгъэгум ыкIи тиреспубликэ япащэхэм политикэ ыкIи экономикэ пшъэ-рылэу кыагъэуцурэр маклэп. А пстэумэ язэ-шохын апэу кызыщэ-жъэн фаер муниципаль-нэ гъэпсыкIэ зилэ чы-плэхэр арых. Сын фэдэ пшъэрылхэ районным щыгъэцэкIэгъэнхэ фаеу о плытэрэр?

— Псауныгъэм икыгуыжымэн, гъэсэнныгъэм алъэныкыокIэ про-граммэ дэгъухэр шыIэх. Ащ елгытыгъэу сымэдджышът, еджа-плэхэм, культурэм иунэхэм осэ-шхо зилэ оборудование дэгъу, компьютер техникэр, нэмыкIхэр ачIэдгъэуагъэх. Арэу щыт нахь мышIэми, ахэр зычIэт унэхэр тилъэхъанэ диштэжыхэрэп, ка-питальнэу гъэцэкIэжыгъэныр фае. Илъэс зыгъыхыкIэ узэкIэлэбэ-жымы, район администрацием Иоф щызышлэрэ кадрэ нэбжыкIэхэм япчъагъэ хэдгъэхуагъ. Икыгъэ илъэсым изакъоу нэб-

гыри 9-мэ ялэплэсэнныгъэ хагъэ-хъуагъ. Мары джы мэлылфэгъу мазэм тиадминистрации Иофышлэ Урысыем иделегации хэтэу Францием Клошт, социальнэ-эко-номикэ хъхъоныгъэм Иофыгъо-хэмкIэ илэплэсэнныгъэ кыхы-гъэхъошт, Иофшлэклэшлоу а хэ-гъэгум илгым зыкышхыгъэгъо-зэшт. Ростов дэт академием ти-специалистхэм ялэплэсэнныгъэ щыхагъэхъон алъэкIынэу зэзэ-гъыныгъэ дэгъыгъ. Врач нэбгы-ритф мары илъэситф хуыгъэу етэ-гъаджэ. Джащ фэдэу Краснодар искусствэм испециалист хъунхэу нэбгыритIу щетэгъаджэ.

Бащэ темышлэу лъэныкыуабэ кызылэпызыуытырэ гупчэу «Зы-шъхъаныгъупчъ» зыфиIорэм фэ-дэр зэхэтщэшт. Районным шы-псэхэрэм, анахъэу нэж-Iужь-хэм, яIофхэр нахь псынклэу зэ-шлогъэкIыгъэныр ар IэпыIэгъу хуышт. А гупчэр шыIэ зыху-кIэ, чыIпIабэхэр цыфхэм кыаку-хъаныр имышхыкIэгъэж хуышт, ыпкIэ хэмылэу гупчэм Иофы-шлэхэм ахэм ящыкIагъэр зэкIэ афагъэцэкIэшт. Джащ фэдэу дис-петчер кыулыкъу зыкI районным кышхыгъэуышхыгъэ, машло кызы-риштагъэм, IэпыIэгъу псынклэр зэрящыкIагъэм ыкIи фэшхъаф-хэм кыахэкIэу цыфхэр ащ теле-фонымкIэ кытеохзэ ашIышт.

Анахь мэхъанэ зилэ пшъэрыл-хэу сэ кыхыгъэжыгъэныр мыщ фэдэх: псыхъоу Лабэ телышхыгъэ лъэмыджым ишын егъэжыгъэ-ныр; кыутырэу Хапачевым ше-дгъэжыгъэ еджаплэм ишын ухы-гъэныр; район гупчэ сымэдджы-шъыр икIэрыкIэу гъэпсыжыгъэ-ныр; кыутырэу Кировым, Хапа-чевым ыкIи Семено-Макарен-скэм газыр алэклэгъэхъэныр ухыгъэныр; зэкIэ псэуплэ чыIпIэ-хэм псэу зышхыгъэныр ящэлIэгъэ-ныр зэшIохыгъэныр.

— Налбый, кыалэу Шъа-чэ инвестиционнэ фору-мэу икыгъэ илъэсым щыIагъэм ухэлэжыагъ. ШъуирайонкIэ снф фэдэ инвестиционнэ проек-та ащ кышхыгъэхуы-гъэхэр?

— Сэ зэрэслыгъэныр, ин-весторхэм Иоф шашлэным фэгъэ-хыгъэ амал пстэури районным иI. Хабзэ зэрэхъугъэу, инвесторхэм ямылкъу анахь зыхалхъан фаеу районнымкIэ тилэхэр агропро-мышленнэ комплексыр ыкIи про-мышленностыр арых. Тиадмини-страция инвестиционнэ проект заулэ зэхигъэуагъ. Кыалэу Шъа-чэ щыIэгъэ форумым инвести-ционнэ зэзэгъыныгъышхыгъэу «Премииум», «Агрокомплексу

«Тифофшлагъэхэм ахэтэгъахъо»

«Шовгеновский» ыкIи «Заря» зыфиIохэрэм шадашыгъ. ГуыцI-эм пае, агрокомплексым инве-стиционнэ зэзэгъыныгъэу ади-шлыгъэм кыделгытэ ащырэ чэм минитIу зыщыIагъышхыгъэ фер-мэ гъэпсыгъэныр. Ащ ишIын 2013-рэ илъэсым ехъулэу аухышт, инвестициеу сомэ миллион 700 халхъащт, нэбгырэ 35-мэ Иоф шашлэ хуышт. Джащ фэдэу ООО-у «Премииумым» чэм мин зыщыIа-гышхыгъэ комплексэу сомэ милли-он 965-м ехъу зыхалхъащтыр, лэжэплэ чыIпIэ 28-рэ зилэштыр 2012-рэ илъэсым ехъулэу ша-ухышт. ООО-у «Заря» чэм мин зыщыIагышхыгъэ комплексыр шагъэпсынэу рахъухъ. Ащ пэлу-хъащт сомэ миллион 965-м ехъу, Иофшлэплэ чыIпIэу 25-рэ илэшт, ари 2012-рэ илъэсым аухынэу щыт. Тызхэт лъэхъаным ООО-у «Щэ заводэу «Шовгеновский» зыфиIорэм продукция зыхышхы-кIырэ щэм ипроцент 94-рэ фэдиз республикэм фэшхъаф чыIпIэ-хэм къарешы. Ащ нафэ кыешы заводыр зыдэщылэ чыIпIэм пэ-мычыжыгъэу щэр кышхыгъэу гъэпсыгъэ зэрэфар.

Ащ фэшхъафэу зэкIэ тикъо-джэ псэуплэхэм инвестиционнэ Иофшхыабэхэр ащызэшлуахынхэу щыт. Ахэм ащышхэу анахь кы-хъэгъэжыгъэ сшоигъу мыщ кы-кIэлыкIагъэхэр: кыуаджэу Хъаку-рынэхъаблэ офис унэр ыкIи теп-личнэ комплексыр щыгъэпсы-гъэныр; автомашинэхэм гъэсты-ныпхъэ зышарагъэхъошт комп-лексыр ыкIи транспортыр зыща-гъэцэкIэжышхыгъэ шыгъэныр; районным игупчэ стадион универсальнэ бэдзэрыкIэ щыгъэ-псыгъэныр; Дукмасовскэ кьоджэ псэуплэм кыгъэгъэунырэ чыIпIэм хозыяственнэ сабыныр кызыща-шылшхыгъэ цех щыгъэпсыгъэныр; Заревскэ кьоджэ псэуплэм кы-гъэгъэунырэ чыIпIэм мэкъумэщ продукция зышарагъэхъошт бэдзэр щышхыгъэныр.

Я VII-рэ Дунэе инвестицион-нэ форумэу Шъа-чэ щыIагъэм кыуа-джэу Хъакурынэхъаблэ неруднэ материалхэм язавод шагъэпсы-нэу зэзэгъыныгъэ щызэдэтшыл-гыгъэ. Ащ утегуышхыгъэ зыхуыкIэ, кыхыгъэжыгъэныр фае гухэлэ гъэ-нэфагъэ зилэ программэу «Уры-сыем и Кыбыл (2008 — 2012-рэ илъэсхэр)» зыфиIорэм а заводым ишын зэрэпхыгъэр. А програм-мэм кыделгытэ автомобиль гъогуыр, псэу зэшхыгъэныр кызы-рыкIагъэхэр, джащ фэдэу энергийр ыкIи газыр зэрэIэклэгъэхъащхэ объектхэр шыгъэныр. А пстэум кыахэкIэу псыхъоу Лабэ лъэмыдж телхъэгъэн, ащ гъогухэр ещэ-лэгъэныр фае. Ахэм ягъэпсынклэ непэ кыэпIон плээкIышхыгъэ пшэ-хъо-мыжыкIэ зэхэлгыр зыдэ-щылэ чыIпIэр зыфадэр зэрэзэра-гъэшIагъэр ыкIи ар кыралыгъэу экспертизэ зэрэшхыгъэр, проект-сметэ документацием игъэхъа-зырын зэрэфэжыагъэхэр ары.

— Бизнес цыкIум райо-ным хъхъоныгъэу щы-рилэм уегъэраза?

— Предпринимательствэ цы-кIур экономикэ хъхъоныгъэр зэ-

рэкIорэр, районным щыпсэхэрэм Иоф зэрэшлэрэр дэгъоу кызыгъэ-лэгъорэ амалышIу. Районным пстэумкIи предприятие цыкIухэу 28-рэ щызэхъагъэ, предприни-матель 389-рэ щэлажэ. Икыгъэ илъэсым а лъэныкыомкIэ Иофхэр нахышIоу зэхэцэгъэнхэм фэгъэ-хыгъэ амал зэфэшхъафхэр зет-хъагъэх. Анахъэу тызыпылгыгъэр предпринимательствэ цыкIум фэгъэзагъэхэм яIофшлэнкIэ пэ-рыохъу афэхъухэрэр дэгъэзы-жыгъэныр ары. 2010-рэ илъэ-сым предпринимательствэ цы-кIум хъхъоныгъэ егъэшхыгъэным пстэумкIи сомэ миллионрэ мин 900-рэ пэIудгъэхъагъэ, ащ щыщэу мин 300-р муниципальнэ бюдже-тым кыхыгъэныр. Республикэ зэ-нэжыкыоу «Предприниматель Иофшлэныр езыгъэжыгъэхэр гран-тхэр ятыгъэныр» зыфиIорэм кыхынуыгъэу районным щыщ нэб-гырэ 11-мэ грантэу сомэ мин 200 зырыз къаратыгъ.

ПредприятиякIэхэр районным щызэхъагъэх, ащ ыпкэ кыкIэу лэжэплэ чыIпIагъэхэр шыIэхэ хуыгъэ. Районным щыпсэхэрэм яфэIо-фашIэхэр гъэцэкIэгъэныр нахышIоу зэхэцагъэ хуыгъэ, ме-белыр зышарагъэ ыкIи «Шухъа-тынхэр» зыфиIорэ тучанхэр кы-зэшлуахыгъэх, шхалэхэр, адыгэ лэпкэ шъуашэ зышарагъэ ате-льер, транспортым гъэстыныпхъэ зышарагъэхъорэ автостанциехэр агъэпсыгъэх.

Зэритхуыгъэныр, мы илъэ-сым ООО-у «ГъомылэпхъэшI комбинатэу «Шовгеновский», ООО-у «Терминал-7» (Шэуджэн нэкульышI цехыр) зыфалохэрэр, джащ фэдэу сурэттехыпIэ ателье ыкIи ювелирнэ пкыгъэхэр зыща-щэшт тучан районным кышхыгъэ-луахышхы.

— Газыр, псыр районным зэрэцагъэфедэхэрэм, кыуаджэхэр ыкIи кыуты-хэр зэрэзэтырагъэпсы-хъэхэрэм уакытегуыш-лэн зыхуыкIэ, район гуп-чэ кыуаджэм дэт унэхэм ащыщыбэхэр IыгъэкIэу зэрэщытхэр, ахэм кьоджэ гупчэм ителлэ кы-зэрагъэлаерэр кыэлогъэн фаеу тэлъытэ.

— Хэгъэуныфхыгъэныр фае икыгъэ илъэсым Адыгэ Респу-бликэм пстэумкIи газрыкIопIэ километрэ 57-рэ зэрэцагъэпсы-гъэр, ащ щыщэу тирайон ша-шлыгъэр километрэ 31-рэ мэхъу. 2009 — 2010-рэ илъэсхэм кыа-кIоцI тимунципальнэ образова-ние псэу зэшхыгъэныр рыкIонэу километрэ 41,7-рэ шагъэпсыгъэ, кыуаджэу Мамхыгъэ артскважи-нэр икIэрыкIэу щызэтырагъэпсы-хъажыгъэ, кыуаджэхэу Хъатыгъу-жыкыуаерэ Хъакурынэхъаблэрэ псыр кызырэрчIащырэ башнэхэр ашагъэуагъэх. Ащ фэдэ башнэ шIэхэу кыуаджэу Пшыжыгъэблэ кыдэтэдджэшт. Мы илъэсым псыр зырыкIагъэ узелэу километ-рэ 15,3-рэ хуышхыгъэ ишын ты-фэжэшт.

2011-рэ илъэсым кыутырэу Хапачевым, Кировым ыкIи Се-

мено-Макаренскэм афэшхъаф-хэу районным ит псэуплэхэм га-зыр алэклэгъэхъэныр фэгъэ-хыгъэ Иофшлэныр шытыуын-хэу итэхъухъэ. ОАО-у «Газпро-мым» заявкэ IэкIэдгъэхъагъэ кыу-тырэу Хапачевымрэ Кировым-рэ ззыпхышхыгъэ газрыкIуапIэр гъэпсыгъэным фэгъэхыгъэу. Мы лъэхъаным а кыутырэхэм ащыпсэ-ухэрэм кооперативхэр зэхэцэх, давление цыкIу зилэ газрыкIуа-плэм ипрокерт гъэпсыгъэным фэшI ищыкIэгъэ Иофшхыабэхэр зэшлуа-хых. А пстэум адакIоу кыуты-рэу Чернышовымрэ Тихоновым-рэ фельдшер-акушер пунктхэр зычIэтышт унакIэхэр ащыдгъэ-псыгъэх.

Кыуаджэу Хъакурынэхъаблэ игупчэу универмагыр зычIэты-щыгъэ унэу итым изытэт зыкIи узэрымыгъэрэзэрэр бэмэ ашIэ. Предпринимательым а унэр зещэ-фыжыым гъэцэкIэжыным Иофшлэн заулэ рашхылагъэ: ышхыгъэ зэбла-хуыгъэ, щэплэ ыкIи склад чыIпIэ-хэр, унэм кыэклэлэрэ гъогухэр зэтырагъэпсыхыгъэх. Ащ пае унэм теплэу иIэм уигъэрэзэ ху-гъэу пфэлоштэп. Мы илъэсым унэм иятIонэрэ кыат щэплэ чы-пIэхэр щызэтырагъэпсыхыгъэх хуыгъэх, ащ фэшI унэ кыбыми ыкIоцIи Иофшлэн зэфэшхъафхэр ащызэшлуахых. Джащ фэдэу об-щественнэ щынэгъончъагъэм фэ-гъэзэгъэ полицием иунэ капи-тальнэу гъэцэкIэжыгъэныр ра-хъухъэ. Ащ лъэныкыуабэ кызы-лэпызыуытырэ гупчэ кышхыгъэ-луахышхы.

Джы тикыуаджэхэрэ кыуты-хэрэ санитарием ылъэныкыокIэ изытэт тIэклэу сыкытегуышхыгъэ. Ащ зэхъокIыныгъэхэр нахышIум ылъэныкыокIэ фэшхыгъэныр зэ-рэфаем укIэупчIэжынырэу щытэп. Мы лъэныкыомкIэ зэшIохыгъэу тилэри макIэп. ГуыцIэм пае, псырыкIуапIэхэу жыы хуыгъэхэр ятэгъэгъэцэкIэжыгъэ, клэхэри ятэ-гъэшхыгъэ. Ар дэгъу. Ау дэир ти-псэуплэ чыIпIэхэм ягъогухэм язы-тет уигъэрэзэнэу зэрэщымытыр ары. А Иофым изэшIохын ылъэ-ныкыокIи тиадминистрация ышIэ-рэр макIэп. ПсырыкIуапIэхэр икIэрыкIэу гъэпсыжыгъэныр фэгъэхыгъэ Иофшлэныр ягъэцэ-кIэн пэIухышхыгъэ зэкIэ гъэрэ-кIо АР-м и ГУП-у «Шэуджэн ДРСУ»-м исчет, гъогухэм ягъэцэ-кIэжыным текIодэщтыр зэрэхэтэу, идгъэхъагъэ. Кымэфэ лъэхъаным ащ фэдэ Иофшлэныр зэшIохы-гъуаеу зэрэщытым кыхыгъэу, чыIопсым изытэт нахышхы кы-зыкыужыкIэ ахэм ягъэцэкIэн фе-жэщытхы. Тирайон ит предпри-ятиехэрэ организациехэрэ тхъа-мафэ кыэс «мэфэку кыабзэхэр» зэхэцэх. Ахэм яшлуагъэклэ, чыI-плэ 42-мэ шапхъэхэм кыдамы-лыгъэрэ хэкIитэкъупIэхэу ашагъэ-псыгъэхэр зэфашхыгъэх.

— Налбый, тиупчIэхэм джэуапхэр кызырэпты-жыгъэхэм фэшI тызэ-рэфэрэзэр кыэтэлэ.

ТХЫАШЫШЪЭО Тасим.
ЛЭХЪУСЭЖЪ
Хъаджэртбый.

АДЫГАБЗЭМ ИЗЭГЪЭШІЭНРЭ ИГЪЭФЕДЭНРЭ

Правительствэм зыфагъэзэшт

Адыгабзэм изэгъэшлэнрэ игъэфедэнрэ бэрэ татегушылэми, Иофхэм зэхъоклыныгъэу афэхъурэм, зэрэлъыкIуатэхэрэм уагъэрэзэнэу шытэп. Республикэ общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» нахъыжмэ ясоветэу илэм ар кыдыллыты, игъэкIотыгъэ зэхъыгъо зэхичэгъагъ.

ТхакIоу ГъукIэлI Нурбыйрэ нахъыжмэ ясовет итхъаматэу Хъунэго Чатибэрэ културэм, гъэсэнэгъэм альэныкIоу республикэм шIушIагъэу илэхэм къатегушылагъэх. Ащ дакIоу анахъу кыхагъэщыгъэр шыкIагъэхэм уагъуагъу зэрэмыхъуштыр ары. Адыгэхэр итэкIухагъэхэу хэгъэгъу 55-м ехъумэ ащэпсэх. Тьдэ шылэхэми, адыгабзэм икIэуагъэмэн анахъ лъэшэу зыщыпылынхэ фаеу алытэрэр ятарихъ чIыгу ары. Ащ фэшI Тыркуем, Израил, Иорданием, нэмыкI хэгъэгъумэ арыс тилъэпкъэгъухэм адыгэ чIыгум анэлIу кыфэгъэзагъ. Мэгугъэ-

хэш, титарихъ псэупIэ къэшлэх, джэныкIоу машIор зэрэмькIосэщтым яцыхъ телъ.

Адыгабзэр къэралыгъуабзэу тилэми, Иофхэр жъажъэу лъэкIуатэх, нахъ дэй хъухъуи кыхэкIы. КIэлэцIыкIу ИгыпIэхэу Мыекъуапэ дэтхэм, республикэм ирайонхэм къащызIуахыгъэхэм адыгабзэр зэращызэрагъашIэрэм уезэгъы хъухъуи шытэп. Адыгабзэм изэхэф гушыIалэхэр, урыс-адыгэ гушыIалэхэр, нэмыкI тхылъхэу адыгабзэм изэгъэшлэнрэ игъэфедэнрэ афэгъэхыгъэхэр цыфмэ афихъухэрэп. Адыгэ литературэр урысыбзэкIэ еджапIэмэ зэращызэрагъашIэрэм

икIоу зыкыгъэшпыпкъэжырэп. Къалэу Мыекъуапэ, Джэджэ, Мыекъопэ, ТэхъутэмькIоу районохэм яеджапIэхэм адыгабзэр зэрацIагъэу шыкIагъэу фэхъу. Гъэзетэу «Адыгэ макъэм», республикэ телевидением адыгабзэм игъэфедэнкIэ нахъыбэкIэ ащэгугъых.

Бзэр — псэ. Иныдэльфыбзэ зыIумылъыжырэ сьдэуштыу илэпкъ ыбзэкIэ фэлэжъэштэ? Адыгабзэм изэгъэшлэнкIэ урокхэр нахъыбэ шIыгъэнхэ, кIэлэеджапIэхэр тхакIомэ, цыф цIэрыломэ, театрэм иартистхэм, ордылохэм нахъыбэрэ аIугъэкIэ гъэнхэ фае. ЗыгъэгумэкIыхэрэ

Иофыгъохэр къыдалгытэхэзэ зэхэхэм къышыгушылагъэх Адыгэ Республикэм иапэрэ Президентэу Джарымэ Аслан, шIэныгъэлэжъхэу Тхьаркъохъо Юныс, Шхъэлэхъо Абу, ХъакIэмыз Мирэ, МэщфэшIу Нэдждэт, ИофшIэным иветеранхэу ЦуекIо УпужыкIо, Борсэ Хъызыр, Къэрэбэт Аслан, ХъагъундэкIо Нурбый, Бжы Сыхъатый, АР-м гъэсэнэгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэ испециалист шхъалэу Ситимэ Сарэ, нэмыкIхэри.

Куоу Иофым зытегушылэхэм ыуж унашъоу зэдаштагъэм къыщелIо Адыгэ Республикэм и

Президентэу ТхьакIушынэ Аслан зэрэфэгъэштхэр. Адыгабзэм изэгъэшлэнрэ игъэфедэнрэ афэгъэхыгъэу Правительствэм изэхэсыгъо шытегушылэнхэ, пшгъэрыл гъэнэфагъэхэр хабзэм икIуыкIушIэмэ зыфашIыжынкхэ фаеу алытагъ.

Гъэтхапэм и 31-м Мыекъуапэ иадминистрацие ипашэу Михаил Черниченкэр нахъыжхэм ясовет изэхэсыгъо хэлэжъэшт, адыгабзэм, лъэпкъ шэн-хабзэмэ язэгъэшлэн афэгъэхыгъэ Иофыгъохэм атегушылэштых.

ЕМТИЛЬ Нурбий.

Сурэтыр зэхэхэм къыщытырахыгъ.

Мэздэгъу шегъэжъагъэу Прагэ нэс

Адыгеим нэмыц-фашист техакIохэр зырафыжыгъэр илъэс 68-рз зэрэхъугъэр кэмысызэ, ветеранхэм яреспубликэ совет адыгэ чIыгум шызэогъэ ветеранхэр къыхигъэщыгъагъэх. Псаоу къэнагъэхэм адакIоу, дунаим ехыжыгъэхэми ацIэхэр къыхэтхыкIыгъэным Иоф дишIагъ. ЗэрэхъурэмкIэ, непэ къытхэт ветеранхэм анахъи къытхэмытыжхэр бэкIэ нахъыбэх. Арышъ, ахэм ягугъу умышIыныр къэкIурэп. Тыгу къэдгъэкIыжымэ тIшIоигъор Цэй Аскэрбий. Ар Адыгеим нэмыцхэм ядзэ ифыжыгъэным хэлэжъагъ.

Заор къэмыжъэзэ илъэситIу пIалэкIэ дзэ къулыкIуэм ащэгъагъэмэ Аскэрбий ащыщыгъ. Нэмыцхэр тыхэгъэгъу кызытебанэхэм, апэрэ мээ зэкIэлъыкIохэм тидзэхэр чIэнагъэ ашызэ къызэрэзэкIакоштыгъэхэм зэкIэми тыщыгуау. Ростов шегъэжъагъэу Мэздэгъу нэс фашистхэм ядзэ хэшыпыкIыгъэхэр анэсыгъагъэх. Нэмыц командованием ипланэу «Эдельвейс» зышIагъэм къышIоштыгъэ пIэлъэ кIэклым къыкIоцI Кавказыр ыштэнышъ, Баку ичIыдэгъэ къычIэщыпIэхэр къызIэкIигъэхъанхэу. Ары шхъае Темыр-Кавказ ыкIи Закавказ фронтхэм ядзэхэм нэмыцхэр къызэтырагъэуцонхэ альэкIыгъ. Анахъ зэхошхэр зыщыкIуагъэхэм Мэздэгъу ихъанэ-гъунэхэр ащыщых. 1942-рз илъэсым игъемафэ мы къалэр пым ыштагъ. 1942 — 1943-рз илъэсым тидзэхэм настулениеу ашыгъэм ишIуагъэкIэ, 1943-рз илъэсым шылэ мазэм и 3-м Мэздэгъу нэмыцхэм къатырахыжыгъ.

Мы чыпIэм шыкIогъэ заом хэтыгъ Цэйр, ащ къыщауагъ. Къэлэ цыкIум госпиталь зэрэ-

дэмытыжыгъэм къыхэкIэу, адыгэ кIалэр Азербайджан икIалэу Сальяни дэт госпиталым ащагъ. КIэлэ улагъэу пIэм хэлым ятэ-янэхэр, иIахылхэр, джащ фэдэу ишъэгъухэр бэрэ ыгу къэкIых. Ячылэ нэмыцхэм зэраштагъэр ешIэ ыкIи ащ лъэшэу егъэгумэкIы. ИунэкIошхэу нэгъырих заом зэрэхэкIодагъэри ешIэ, ау сьд ышIэн ылтэкIына? Агъэхъужэу госпиталым чIатхыкIыжымэ фронтым ащэжыщт, арышъ, ыкIошхэм аль ышIэжын зэрэфаем егупшысэ. Госпиталым чIэлэ дзэкIолI улагъэхэр радиом едэлх, аужыр фронт къэбархэм альэплэх. Сталинград заор зэраухыгъэр, нэмыцхэм ядзэхэр хьалэчым зэрэкагъэкIыгъэхэр къызатэм, кIэлэ улагъэхэр зэфэгъушIожыгъэх. Ар зыхъугъэр 1943-рз илъэсым мээзем и 2-р ары.

Къэбыхъэблэ кIалэм иуагъэхэр дэхэкIаеу кIыжыгъэх, ау госпиталым чIатхыкIыжынкIэ джыри жылоу къыраIо. АтIупшыжынышъ, фронтым агъэкIонэу врачхэм ялэу шхъае, къыфадэрэп. Мафэ горэм зы летчик кIалэрэ ежыррэ ящыгъынхэр зэрагъэгъотыжхэ, зафапи госпиталым чIэкIошъыжыгъэх, ащ тетэу Тбилиси кIуагъэх. Закавказ фронтым кадрэхэмкIэ иотдел ипашэ зылуагъаки елэIугъэх Адыгеир ыкIи Кубань шхъафит зышIыжэр тидзэхэм ащыщ горэм агъэкIонхэу. Аскэрбий игъусэ летчик кIалэр Яблоневскэм шыщыгъ. Ау анахъ гъэшIэгъоныр кадрэхэмкIэ Закавказ фронтым ипашэу зылуагъэхэр Щэгъумэ (станицэу Темиргоевскэм) шыщэу къызэрэчIэкIыгъэр ары. Адыгэхэр Лабэ исэмэгубгъу зэрэщыпсэхэрэри къылуагъ. КIэлэтиIумэ ялэу урыс кIалэм къафигъэ-

цэкIагъ. Мыекъуапэ ылтэныкIоу екIурэ дзэм хатхагъэх. Ар я 818-рз лъэсыдзэ полкыр арыгъэ. Пулемет взводом ипашэу Цэйр агъэнэфагъ. Офицер кIэлакIэр зыхэт дзэр лыкIуатэ кэс Мыекъуапэ нахъ гъунэгъу къызэрэхъурэм гуетыныгъэ ин къыхилъхыгъэу мээзо. Ау а дзэр Мыекъуапэ дэмыхъу ыбгъукIэ рекIокIыгъ. Станицэхэу Келермесскэр, Джаджэ, къуаджэу Улапэ, къутырэу Штурбинэм аблэкIыгъ. Улапэ рекIокIыхэзэ апэрэу адыгэхэр елэгъух, ары шхъае кьэуцунхэу хъурэп. ЫпэкIэ лыкIуатэхэзэ, шбоф-мэхэр зэпачыхэзэ, адыгэ къуаджэу Адэмые дэжэ къышIуцугъэх. Аскэрбий зылэ илэ дзэкIолI пащэхэм ялэуи, чылэм гъусэ иIэу дэхъагъ, унагъо горэм ипчэу теуагъэх.

А лъэхъаным къаралощтыгъэ советскэ дзэхэм къызагъэзэжыкIэ адыгэ чылэхэр тырагъэстыкIонхэу, адэхэр ауКIынхэу. Арын фае а унэм исхэм унапчэр къылуамыхэу бэрэ зыкIыпылгыгъэхэр. Щынагъэх. Ащ фэдэ къэбар нэщIым ыгъэплэхъу-гъэхэм ащыщэу зэкIолIагъэхэм кIэзэыхэзэ пчэр къылуахыгъ. Унэм ихъагъэх. Мы унагъом гъунэгъу бзылфыгъэхэр къекIу-жыгъэхэу, сабийхэри ягъусэхэу исхэу къычIэкIыгъ.

— АдыгабзэкIэ сыкызыэгъушIэм зэкIэри къэгъушIожыгъагъ, — къылогъэжыщтыгъ Аскэрбий. — Сэри гушIом сыхэтэу сынэпсхэр къэкIуагъэх. Адыгэбзэ макъэ зызэхэсымыхыгъэр бэшIагъэти, къалорэм сыкыгъэгъэфэу сядэлэ, сэри сахэгъушIэ.

Аскэрбий Къэбыхъаблэ къызэрэщыгъэр, лIакъомкIэ Цэйхэм зэрэщыщыр зашIэм, илъэкIоцIэгъухэр чылэм зэрэдэхэр шъузхэм къауагъ. Унэм ихъэгъэ

дзэкIолIхэм Ианэ къафашIыгъ, адыгэ шхынхэр къафатырагъэуагъэх. Къызежыжхэм адыгэ кIоу гъозагъэхэр къаратыгъэх.

Аскэрбий дзэу зыхэтэыгъэр Хъатикъуае дэхъагъ. Ащ къышымыуцоу Лэбапэ зыдэхъэм нэмыц зы дэсыжыгъэп. Краснодар зы нэсыхэм фашистхэу пхъашэу къапузужыгъэхэм тидзэхэр атекIуагъэх. 1943-рз илъэсым мээзем и 12-м крайм икIэлэ шхъалэ шхъафит ашIыжыгъ. Ащ ыуж Цэйр зыхэтэыгъэ дзэр Красноармейскэ районым шызуагъ.

Анахъ зэо пхъашэхэр зыщыкIогъэ чыпIэхэм ащыщ «Орловскэ-Курская дуга» зыфалоу тарихым пытэу хэуцагъэр. Ащ хэлэжыагъ Аскэрбий. Джащ фэдэу «Корсунь-Шевченковскэ операциекIэ» зэджэгъэхэ зэошхоу 1944-рз илъэсым шылагъэу лэныкIуитIумкIи цыфыбэ зыхэкIодагъэм Цэйр хэтыгъ.

Джащ фэдагъэх Аскэрбий изэо гъогухэр. А пстэумэ ауж Румынием шызуагъ. Польшэм, Германием, Чехословакием ячIыгухэр зэпичыгъэх. Прагэ шхъафит зышIыжыгъэхэми ащыщ. Чехословакием итхэзэ заор аухыгъ. Ау мы хэгъэгум къинэгъэ нэмыцдэхэм зыкытын амыдэу, къушхъэ-мэз зэхэкIы-хыагъэхэм ахэхэу тхъамафэ фэдирэ тидзэхэм къазэошъыгъэх. Иофым зы къызэримыкIыщтыр къызагурэлэм, ахэм зыкытын фаеу хъугъэ.

Зэошхор аухи, Аскэрбий дзэм къызыхэкIыжымэ капитаныгъ. Заом ыпэкIэ Адыгэ педучилищыр къыухыгъагъэти, къызэкIожымэ Хъатыгъужыкыкые ублэлэ еджапIэм ипашэу Иоф ышIагъ. НыбжыкIэхэм яIунрэ яегъэджэнрэкIэ опытэу IэкIэлъыр къыдалгыты, Цэйр Шэуджэн

райОНО-м пащэ фашIыгъ. А илъэхэр къыныгъэх, зэо ужым ныбжыкIэхэр егъэджэгъошIу-гъэхэп. ЕджапIэхэр пхъэкIэ агъэпшыщтыгъэх, тхылъхэр, зытетхэштхэр шылагъэхэп. Электричествэ ялагъэп. Ауштэу шытыгъэми, Аскэрбий районым икIэлэегъаджэхэм якIэщэкIуагъ, чанэу Иоф ышIагъ. Ащ ыуж гъэзетэу «Социалистическэ Адыгеим» исобкорэу илъэсыбэрэ Иоф ышIагъ.

Лы шIэгъуагъ Аскэрбий. ГукIэгъу хэлтыгъ, ылтэкIымэ зыгорэм шIу фэзышIэнэу шытмэ ащыщыгъ. Цыф губзыгъагъ. Журналист Iэпэлэсагъ. Къэбар горэ къылуатэмэ уедэлэу зэпытыгъэми уезыщынэу шытыгъэп. Дунэе къэбархэм арыгушылэныр икIэсагъ. Тыгу кIоу ащ фэдэ цыф шIагъор непэ къызэрэтхэмытыжырэ.

Аскэрбий иIагъэх Хэгъэгъу зэошхом игъом къыфагъэшъо-шагъэхэу орденхэр, медальхэр. Зэо ужым юбилей медалэу къыратыгъагъэри мэкIагъэп. Ау ахэр ыбгъэ хэлэхэу зыкIи слэгъугъэп. ТекIоныгъэм и Мафэ горэм сыфэгъушIуагъэти, сеупчIыагъагъаградэхэр зыкIыхэмьлэхэмкIэ. «Ахэр тыбгъэ хэмьлэхэми тэгъушIо псаоу тыкы-зэрэнагъэмкIэ, шыкур тэлэшъ Тхъэм телэлэу», — зэрилогъагъэр сыгу къэкIыжэ зэпыт.

Аскэрбий непэ къытхэмытыжыми, ар илъэсыбэрэ зыщылэжъэгъэ журналист коллективым шыщхэу Иоф дэзышIагъэхэм ащыгъушIэрэп. Кошхъэблэ, Шэуджэн районхэм къэбарыкIэу арылхэр зэрыт псымэу редакцием къыIэкигъахъэ-щтыгъэр мэкIагъэп.

ШЫМЫГЪЭХЪУ
Мурат.

СОЦИАЛЬНЭ СТРАХОВАНИЕР

Зыдэмылэпылэхэрэ къагъанэрэп

Къэралыгъо къулыкъоу социальнэ страхованием пылъыр
лэпылэгъу къыпфэхъун зэрилъэкълъыщтыр гъэнэфагъэу ыкӀи игъэкӀо-
тыгъэу джыри зымышӀэхэрэп шыӀэх. Ащ илофышӀэхэм цыфхэм
яшӀуагъэу арагъэкӀырэм къытедгъэгущыӀэнэу ыкӀи икӀыгъэ илъэ-
сым УФ-м социальнэ страхованиемкӀэ и Фонд икӀутамэу Адыгэ
Республикэм шыӀэм ипшӀэрылӀхэр зэригъэцӀагъэхэм нэлъасэ
тафишынэу ащ ипащэ игуадзэу Т.И.Колодко тыдэгущылагъ.

— **Цыфхэр социальнэу тапӀкӀи, джырэ уахътэм и къэ-
ухъумэгъэнхэ зэрэфаер пащэхэм
къало зныт. Социальнэ псэ-
улӀэр анахэ Иофыгъо шыӀагъэу
сыдигъуи обществэм ыпашъ-
хэ къеуцо. Шъо сыдзущытэу
шӀухълажырэ ащ изышӀохын?**

— Бэдзэр зэфыщытыкӀэхэм тызатехъагъэм къыщегъэжьагъэу цыфхэр социальнэу къэухъумэгъэнхэм длажыгъэхэрэм тэри тащыщ. Тащыщ къодыеп, цыфхэм зэрэтлӀэкӀэу тишӀуагъэ ятӀгъэкӀы. ШъыпкӀэр пӀощтмэ, социальнэ страхованиер зыпылгыри цыфхэм япсауныгъ ары. Анахъэу тыналэ зытедгъэтырэр сабий къэхъугъагӀэхэм, ахэр къызфэхъугъэ бзылфыгъэхэм, ИофшӀаплэм тхымыклагъо къыщыхъули, зипсауныгъэ зыщыкӀоу гъэ е сэкъатныгъэ зилӀ хъугъэ цыфхэм хабзэм ахъщэ лэпылэгъоу къафитӀупщырэр игъом ыкӀи икӀоу алӀкӀэдгъэхъаныр ары.

— **Цыфхэм ахъщэу яшӀу-
тырэр тыда къыздикӀырэр,
сид фэдэ бюджетхэр ара
къызыхъкӀырэр?**

— Ар гъэзетеджэхэм нахъ къагурылоным пае соцстрахованиер тӀоу зэрэзтеуыгъэр апӀэу къасло сӀлоигъу — «ШокӀ зымылӀэ соцстрахованиер» ыкӀи «Цыфым производствэм тхымыклагъо къыщемыхъулоным ыкӀи профессиональнэ уз къыщымыштӀоным пае шокӀ зымылӀэ социальнэ страхованиер». СтрахованиитӀуми язэхэлӀ бюджет икӀыгъэ илъэсым сомэ млн. 349-рэ мин 496-рэ взносу къыхагъ, цыфхэм лэпылэгъоу яттыгъэр млн. 871-рэ мин 524-рэ мэхъу. Тэ къытыгъоирэ ахъщэр зэримыкӀурэм къыхагӀэу ыкӀи фэгъэ-кӀотэныгъэ зилӀ цыфхэм ахъщэ лэпылэгъоу атефӀэр алӀкӀэдгъэхъаным фӀшӀ тызыхъӀэрэм фӀдиз Фондым ирезервнэ гуӀч къытфетӀупщы, ащ мэхъанэшхо иӀ.

Ащ нэмыкӀэу федеральнэ бюджетым къыхагӀэу Фондым ибюджет къыригъэхъэрэ ахъщэмкӀэ (трансфертымкӀэ) сэкъатныгъэ зилӀ цыфхэм курэжыгъэхэр, автомобильхэр, протез зэфӀшъхъафхэр, санаторием зэрыкӀощтхэ путевкӀэхэр къафӀэтэщӀафх. Джащ фӀдзэу сабий цыкӀу къызфэхъугъэ бзылфыгъэхэу Иоф зымышӀэхэрэм ыкӀи ежъ сабий цыкӀу хэм япосobieхэр ащ къыхагӀэгъагӀы.

2010-рэ илъэсым курэжыгъэхэм, пӀэхэм, нэмыкӀ пкыгъоу ящыклагъэхэм апае сомэ млн. 26-рэ мин 485,6-рэ, протезхэм апае млн. 14-рэ мин 357-рэ, путевкӀэхэм апае млн. 11-рэ мин 822,2-рэ, гъогу уасэ ашӀынуу сомэ 255,5-

рэ къытӀэкӀхъагъэх. Сабыйхэу зыныбжъ илъэсрэ ныкӀорэ мыхъугъэхэм яттыгъэу сомэ млн. 161-рэ мин 638,7-рэ, бзылфыгъэ лъэрымыхъэхэм поликлиникэхэмрэ сымэдджэхэмрэ къазэра-щалгыплӀгъэхэмрэ къазэра-щӀагъэхэмрэ ыкӀи сабий цыкӀу хэм аныбжъ илъэс охъуфӀкӀэ къазэрафӀсакъыхэрэм апае млн. 52-рэ мин 735-рэ тисчет къытфырагъэхъагъ.

— **ШокӀ зымылӀэ социальнэ
страхованием къыхиуытӀэхэрэм
япчъагъэ аужырэ илъэсхэм
хэхъуа, хъауми хӀкӀа?**

— Экономическэ кризисэу зыпчгыгъэм емылгытыгъэу тиреспубликэ къыщагъэлъэгъогъэ пчъагъэм хэхъагъ, икӀыгъэ илъэсым ар 8799-м нэсыгъ. Ащ ИофшӀаплэ чыплӀэ зыгъотыгъэхэр нахъыбӀ зэрэхъугъэхэри къегъэ-лъагъо, социальнэ лэпылэгъоу цыфхэм ядгъэгъотырэми хэхъо.

ШокӀ зымылӀэ соцстрахованием Иоф шышӀэхэрэр зӀкӀэ къыхеуытӀэх. Ахэм къагырэ взносхэр дгъэфедекъэ, къэсымаджи, охътэ гъэнэфагъэм Иоф зымышӀагъэхэм атефӀэр ахъщэр, сабийхэмрэ ахэм янэхэмрэ япосobieхэр, зидунай зыхъожыгъэм ифӀю-фашӀэхэр рагъэцӀкӀэнэу иунагъо тефӀэр ахъщэр ятӀгъы. Ахэм ащыщэу нахъ ахъщабӀ зыпӀудгъэхъагъэхэр цыфӀу къэсымаджэхэрэр ары. 2010-рэ илъэсым ахэм сомэ млн. 229-рэ мин 893,8-рэ афӀтӀупщыгъ. Джащ фӀдзэу зӀкӀэ ахъщэу яттыгъэм ызыныкӀо нахъыбӀ сабийхэмрэ ахэм янэхэмрэ зэралӀкӀэдгъэхъагъэр сигуапӀэу хэсэгъэунэфыкӀы.

— **Сид фэдэ лэпылэгъуха
ахэр?**

— Ахэр бзылфыгъэр лъэрымыхъэ зыхъукӀэ, сабий цыкӀур къызыфӀхъукӀэ, ышӀо хидзагъэу медучреждением иучет жӀэу зыхъуцӀкӀэ, сабий цыкӀур къызэрэфӀхъугъэмкӀэ, ащ ыныбжъ илъэсрэ ныкӀорэ охъуфӀкӀэ, сабий сэкъат зилӀэхэм япосobie ахъщэу афыхэдгъахэрэр арых. Зидунай зыхъожыгъэхэм яунагъохэм аратырэ ахъщэ лэпылэгъуми къыхагъагъ, джы ар сомэ 4260-рэ мэхъу.

— **«Цыфхэм производствэм
тхымыклагъо къыщымыхъу-
лӀэным ыкӀи профессиональнэ
уз къыщымыштӀоным пае
шокӀ зымылӀэ социальнэ
страхованиер» зыфилорэ
Федеральнэ Законом иунашӀохэр
къыдалгытӀэхэз, цыфхэм
страхование зарагъэшӀыным
нахъ мэхъанэ ратэу хъугъа?**

— Мы страхованиер умышӀымэ мыхъунэу шытышъ, Иоф шышӀэрэ псӀэури ащ къыхеуытӀэ. Ащ пае законом мэхъанэшхо иӀ, ишӀуагъэ къэкӀо. Ащ къызэрэдильгытӀэрэм тетӀэу, цыфхэр зыгъэгумӀкӀырэ Иофхэр бӀэу зӀшӀотӀыхы. ГушыӀэм пае, цыфӀу ИофшӀаплэм мыхъун къызчышыгыгъэм (ылӀэ е ылӀакъо зыпкыгыгъэмэ, электрическэ токыр къеуагъэмэ, машӀом е пахъэм ыстыгъэмэ, нэмыкӀхэри) ипсауныгъэ фыкӀоуныгъэу фэхъугъэм елыгыгъэу ахъщэ лэпылэгъу мазэ къэс етӀэты. ИкӀыгъэ илъэсым зы нӀбгыри къэтымыгъанэу ащ фӀдзэу зыпкышӀоу шъобж тешагъэ хъугъэхэм посobieхэр алӀкӀэдгъэхъагъэх, зӀкӀэмкӀи сомэ млн. 67-рэ мин 765,9-рэ яттыгъ.

ФыкӀогъэ ИофкӀэ посobie къызэрэтӀэу АР-м исыр нӀбгырэ 963-рэ мэхъу, икӀыгъэ илъэсым ахэм нӀбгырэ 14 къахъагъагъ. Страховой взносхэм къахъагъэ аратырэ посobieи тӀоу зӀтеуыгъ: мазэ къэс къаратырэмрэ (ащ фӀдзэу илъэсым яттыгъэр сомэ миллион 55-м ехъугъ), тхымыклагъо къызэхъулагъэхэм зӀтӀэу къаратырэмрэ (мин 656,9-рэ).

— **Зипсауныгъэ ИофшӀаплэм
шыӀэу зыщыкӀуагъэхэм
къафатӀупщырэр ахъщэр сид фэдэ
фӀю-фашӀэхэ зыпӀуагъэ-
хъанхэу цытхэр?**

— Ащ фӀдэхэм медицинэ лэпылэгъу тӀрӀэ агъотыным фӀшӀ сомэ млн. 6-рэ мин 219-рэ илъэсым афӀтӀупщыгъ. Ахъщэр лӀзӀгъу уцӀэу къащӀфыгъэхэм, сымэдджыным зэрӀчӀэлыгъэхэм, цыфӀу къадекӀокыгъэхэм кӀынэу алъӀгъугъэм, санаторием зэрӀчылагъэхэм апӀуагъахъ. Джащ фӀдзэу протезхэр, курэжыгъэхэр, автомобильхэр къызэращӀафхэрэр ыкӀи зэрагъэцӀкӀэжыгъэхэрэр, гъэстыныпхъэ къызэрзыхъагъахэрэр ахэм ахэхъэх.

ИкӀыгъэ илъэсым производствэ зэфӀшъхъафхэм уцугъуи 106-рэ цыфхэр ащыфыкӀуагъэх, нӀбгыри 6-р хылыгъагъэх, 1-р шыӀэжъеп. Ащ фӀдэ тхымыклагъохэр цыфхэм къызэращышыгъэхэр нахъыбэмкӀэ зӀпхыгъэр ялофшӀаплэ чыплӀэхэр зӀтегъӀпсыхъагъэхэу зэрӀшымытхэр, цыфхэм япсауныгъэ производствэм икӀоу къызэрӀща-мыхъумэрэр, дисциплинэр ыкӀи нэмыкӀ шӀӀпхъэ гъэнэфагъэу цыфӀхэр лӀжыагӀоу пащэхэми

зэраукъохэрэр ары. Анахъэу ащкӀэ пшӀэдӀкыжъ зэрагъэхъын фаехэр производствэм ипащэхэр ары. Илъэс къэс тӀри ащ тылӀэп-лӀэ, цыфхэм ялофшӀаплэ чыплӀэхэр шынӀэгъончӀэу шыгъынхэм ыкӀи япсауныгъэ къызӀтегъэн-гъэным лъыплӀэрэ пащэхэм фӀгъӀкӀотэныгъэхэр афӀтӀышӀы.

— **Социальнэ политикэу
тикъэралыгъо илъым къызэрэ-
дильгытӀэрэмкӀэ, сэкъатныгъэ
зилӀ хъугъэ цыфхэм япсауныгъэ
зыпкӀэ зэрэрагъэуцожыгъэрэм
пащэхэр ренэу лъыплӀгъэхэ ыкӀи
фӀсакъынхэ фае. Шъо шыу-
кылыкӀу ар къыдӀэхъуа?**

— А политикэр гъэцӀкӀэгъэ-ным тӀри тыхълажъэ, я 122-рэ Федеральнэ Законом иунашӀохэр дгъэцӀагӀэхэз, цыфхэм джыри нахъышӀоу тызэраделӀщтым тыпылӀ. Сэкъатныгъэ зилӀэхэм атедгъӀкӀодэрэ ахъщэу къытфагъэхъырым илъэс къэс къыхагъ. ГушыӀэм пае, икӀыгъэ илъэсым тех-ническӀэ амалхэм апӀудгъэхъагъэр млн. 43-рэ мин 642-м нэсыгъ. ЛӀгъу иӀэу къытӀолӀэрэ цыфхэм зӀкӀэми яшӀоигъоуныгъэхэр афы-зӀшӀотӀыхы пӀоми ухъукощтӀэп.

— **Сэкъатныгъэ иӀэу нӀбгы-
рэ тхыпаша Адыгеим цыпсэ-
урэр, ахэм зӀкӀэми лэпылэгъу фа-
ехэу зыкышӀуфагъаза?**

— Джырэ уахътэм Адыгэ Республикэм сэкъатныгъэ яӀэу нӀбгырэ мин 45-рэ щӀпсӀэу, ахэм ащыщӀэу 10225-р гуӀмӀкыгъохэр яӀэу ыкӀи лэпылэгъу ящыклагъэу къытӀолӀагъэх, къытфӀкӀуагъэхэм япроцент 90-м тишӀуагъэ ядгъӀкыгъ.

2010-рэ илъэсым зэнӀкыокъу-хэм тахълажыгъ путевкӀэ 754-рэ, ахэм ащыщӀэу 31-р спецсанаторие зыщыклагъэхэм апае, къӀэт-щӀфыгъагъ. Тицыфхэр Кавказым исанаторие анахъышӀухэу Минводы, Ессентуки, Пятигорскэ, Анапэ, Шъачэ, Геленджик, Ейскэ, Волгоград ащыӀэхэм тӀгъагӀоу. Джащ фӀдзэу ХӀгъэ-гу зӀошхом ТекӀоуныгъэр къызы-щыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрӀхъурым тегъӀпсыхъагъэу заом сэкъат хэхъухъагъэхэмрэ хӀлӀ-жыагъэхэмрэ икӀыгъэ илъэсым путевкӀэхэр яттыгъагъэх.

— **Аужырэ лӀжъаным
лӀжыгъэ проектэу «Псауныгъэ»
зыфилорэм хэхэрэ программэу
«Родовой сертификатым»**

**бӀрэ тегуыцӀлӀх, программэм
игъэцӀкӀэн Иоф дззышӀлӀхэрэм
ялӀжыагӀкӀэ, сабийхэр къыз-
цагъэхъурэр унэхэм яматериаль-
нэ базэ нахъ къахъагъагъэу цыт.
О пшӀхъӀкӀэ уегъэраза лэпылэгъоу
хабзэм къытӀупщырэ?**

— Хабзэр лэпылэгъушӀу зэрӀхъугъэр сигуапӀэу сӀри къызгъэ-шъыпкӀэн слъӀкышӀт. 2006-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу, лӀжыгъэ проектэу зигугъу къӀ-шӀыгъэм ишӀуагъӀкӀэ, бзылф-ыгъэр лъэрымыхъэ зыхъурэм къыщыублагъэу сабыеу къыф-хъугъэр илъэсырэ ныкӀорэ охъуфӀкӀэ врачхэм анаӀ тетынэу амал яӀ хъугъэ. Джащ фӀдзэу бзылфыгъэхэм къызщӀагъэхэрэ поликлиникэхэм, сабий цыкӀу-хэр къызщыхъухэрэ унэхэм, бзылфыгъэу консультациехэм ащылажыгъэхэрэм ялӀжыагӀкӀэ къы-хэхъагъ. Медучреждениехэм ачӀлыгъэ оборудованиер къызб-лахъу, уахътэм диштӀэрэ обору-дованиякӀэхэр къӀэлӀ ыкӀи рес-публикэ сымэдджӀхэм къафа-щӀх. 2010-рэ илъэсым къыкӀоцӀ лӀзӀпӀэ-профилактическэ учреж-дениехэу Адыгэ Республикэм итхэм сомэ млн. 52-рэ мин 735-рэ афӀтӀупщыгъ, ащ шыщӀэу бзы-лфыгъэу консультациехэм — со-мэ млн. 14-рэ мин 991-рэ, сабий-хэр къызщӀагъэхъурэр унэхэмрэ отделениехэмрэ — млн. 29-рэ мин 274-рэ, кӀэлӀцыкӀу поликли-никэхэм — млн. 8-рэ мин 470-рэ алӀкӀхъагъ.

— **лэпылэгъоу арагъэгъоты-
рэм ишӀуагъӀкӀэ сабий цыкӀу-
хэр къагъэхъунхэм бзылфыгъэ-
хэр нахъ егушӀухэ хъугъэу къы-
щыхъурӀа?**

— ХӀбзэ лэпылэгъоу медуч-реждениехэм къафатӀупщырэм ихъатыркӀэ сабийхэми ащ янэ-хэми ящыкӀэгъэ псӀэур джы нахъ агъотӀэу зэрӀхъугъэр сӀшӀэ, ащ ишӀуагъэ къэмыкӀон ылӀэкӀы-щтӀэп. ГъэрӀкӀо Адыгеим сабий 5127-рэ къыхъухъагъ, ар 2009-рэ илъэсым къэхъугъэ пчъагъэм нахъи проценти 2-кӀэ нахъыб. ПшӀэшъӀжыгъэхэр нӀбгырэ 2674-рэ мэхъух, шӀзожыгъэхэр 2453-м нэсыгъэх.

— **ТапӀкӀи гъэхъэгъэшӀухэр
ишӀушӀхэзэ шыулыкӀотэнэу
тышӀуфӀлӀа.**

Дэгущылагъэр
ШЪАУКЪО Аслъангуац.

Юбилей зэхыхьэхэр

Адэмые
щымэфэкӕышхуагъ

Адыгэ лӕпкӕ тхаклоу Кошбӕе Пщымафӕ кызыхьугъэр илӕс 75-рӕ зэрӕхьугъэр игъӕкӕтыгъӕу кӕуаджӕу Адэмые бӕмышӕу шыагъӕунӕфыкӕыгъ. Ащ кӕкӕлолӕгъагъӕх кӕоджӕдӕсхӕм анӕмыкӕу, Кошбаим итворчествӕ дӕгъоу зышӕрӕ цыфхӕу Мыекӕуапӕ, Красногвардейскӕ район гупчӕм кӕарыкӕыгъӕ тхаклохӕр, шӕныгъӕлӕжхӕр, район пащӕхӕр, кӕлӕгъаджӕхӕр, кӕлӕеджаклохӕр, иныбджӕгъухӕр, илахьылхӕр.

Юбилейм фӕгъӕхьыгъӕ чӕфыгъо кӕгъӕлӕгъонхӕр культурӕм и Унӕу кӕуаджӕм дӕтым шызӕхӕгъагъӕх. Зӕлукӕгъур бзитлукӕ кӕуагъӕ. Ар шӕуфӕс псалтӕкӕ кӕызӕуахыгъ ыкӕи зӕрацагъӕ Набӕкӕо Аминӕтрӕ Татьяна Сапруновамрӕ. Япӕублӕ псалтӕ тхӕкӕло цӕрыном итворчествӕ осӕ ин кышыфашыгъ. Ащ итхыгъӕхӕр гъӕсӕптхыдӕу зӕрӕщыгъӕр, ахӕм еджаклохӕмкӕ пӕуныгъӕ кӕуачӕ зӕрӕр, зӕчый ин зыхӕл тхаклом адыгӕ литературӕр итхыгъӕхӕмкӕ зӕригъӕбаигъӕр, районым ис цыфхӕр лӕшӕу зӕрӕрыгушхохӕрӕр кӕуагъӕ. Нӕужым Красногвардейскӕ районным иадминистрацие ипашӕ игуадзӕу Анна Федоркорӕ культурӕмрӕ киномрӕкӕ район гъӕлорышлӕпӕм ипашӕу Валентина Мирошниченкӕмрӕ кӕзгушылагъӕх. Ахӕм япсалтӕ кызырӕщыагъӕунӕфыкӕыгъӕмкӕ, узышлӕпӕгъӕ кӕуаджӕм, районным гъӕхьагъӕу ялӕхӕм уилахышлӕ ахӕплӕхьаныр насыпӕгъӕу шыт, ар тхӕкӕлошхом кыдӕхьугъ.

Кошбӕе Пщымафӕ гуӕтныгъӕ ин хӕлӕу, иакъылрӕ ыкӕуачӕлӕрӕ иадыгъ культурӕ, илӕпкӕ литературӕ хъӕоныгъӕ ягъӕшӕыгъӕным фигъӕлорышлӕгъ. Ащ игугъу дахӕкӕ Адыгӕ Республикӕм имызакъоу, Урысыем ичӕлӕпӕ зӕ-

фӕшхьафхӕми, ӕкӕыб кӕра-лыгъохӕми зӕрашлӕырӕр кӕуагъӕ. Итхыгъӕхӕм ащышхӕр тыркухӕм, арабхӕм, абхъазхӕм, болгархӕм, бӕлӕкбархӕм, кӕзрӕщаехӕм, украинцӕхӕм абзӕхӕмкӕи зӕрадзӕкӕыгъӕх. Кошбӕе Пщымафӕ зӕлӕшлӕрӕ тхаклоу Мӕшбӕшӕ Исхьакъ игъусӕу Къурланыр зӕрӕзӕрадзӕкӕыгъӕм лӕпкӕымыкӕи мӕхьӕнӕ гъӕнӕфагъӕ зӕрилӕр ыкӕи уздӕлӕжмӕ, узфӕсакъыжмӕ, лӕпкӕым хахьо зӕришӕын ылӕкыштыр кӕаушыхьатыгъ.

— Шӕныгъӕлӕжхӕу, тхаклоу Бӕджӕнӕ Муратӕ ыцӕлӕ шымышӕу, ымакӕт, ипсалтӕ шызӕхьахыгъӕу Адыгӕ Республикӕм цыф псӕулӕ кыбгъотӕнӕп, — ело Набӕкӕо Аминӕт. — Гушӕуагъӕо хагъӕунӕфыкӕыми, нӕшхьагъӕо кӕафыкӕоыгъӕми цыфмӕ ягъусӕу, ахӕтӕу ренӕу плӕгъушты.

Бӕджӕнӕ Муратӕ гушылӕр зыратым, апӕрашлӕу ащ районным ицыфхӕу зимӕфӕкӕхӕмрӕ кӕуаджӕу тхӕкӕлошхом зышлӕпӕгъӕмрӕ гуфӕбӕныгъӕ ин хӕлӕу шӕуфӕс кӕарихыгъ.

— Лытӕныгъӕ ин зыфӕсшырӕ кӕуаджӕм шыпсӕухӕрӕр, — нӕужым кӕуагъӕ ащ, — тхаклоу Кошбӕе Пщымафӕ имафӕу непӕ хӕдгъӕунӕфыкӕырӕм кышысӕло сшӕойгъор Адэмые итарихъ гъогу кыныгъуабӕ кызыпчыгъӕми, непӕ кызыфӕ-

кӕуагъӕм уигъӕгушлӕнӕу зӕрӕщытыр ары. Кӕуаджӕм еджӕгъӕ-гъӕсагъӕу кыдӕкӕыгъӕр макӕп, ахӕм ятхыгъӕхӕр, янӕуцнӕ лӕфшӕлагъӕхӕр анахьӕу зыфӕшӕушӕхӕрӕр мамырныгъӕр, зӕгурылӕныгъӕр, хӕгъӕгум ыкӕуачӕ зыгъӕпытӕшт зӕфыштыкӕи дӕгъухӕр, ӕпылӕгъу зӕфӕхьужьынхӕр, нӕмыкӕу кӕпӕлон хьумӕ, цыфхӕм япӕсыгъӕ шыӕкӕлӕ-псӕукӕи тӕрзӕрӕ насыпӕр ялӕ шӕыгъӕнхӕр ары.

Мыш пӕдзагъӕу Кошбаим итхыгъӕхӕм цыфхӕр шӕум зӕрӕфӕпӕухӕрӕм ащ кыкӕи-гъӕтхыгъ. Зытет шыпкӕымкӕи, Адэмые кыдӕкӕыгъӕ цыфхӕм ягупшысакӕи, лӕфӕу ашӕлӕрӕмкӕи, язекӕуакӕхӕмкӕи ыкӕи гухӕлӕу ялӕхӕмкӕи цыфшӕлагъӕох. Ахӕм ащышхьагъӕу Даур Хьазрӕт, Чыназыр Рӕмзӕнӕ, Якӕыкӕо Александр, нӕмыкӕи хӕри. Итхыгъӕхӕмкӕи Пщымафӕ гъӕхьагъӕу дӕгъухӕр ышӕынхӕ ылӕкӕыгъ, ар кӕуаджӕмрӕ тхакломрӕ анапӕу сӕсӕлыгъ.

Зӕлукӕгъур окӕлофӕ тхаклор кызышыхьыгъӕу кӕуаджӕм иеджаклохӕмрӕ артистхӕмрӕ кӕгъӕлӕгъӕон зӕмылӕужыгъоу кышлӕшӕыгъӕхӕм, кӕзшӕо зӕфӕшхьафӕу шызӕлӕыкӕуагъӕхӕм, орӕд дахӕу гум екӕлоу кӕуагъӕхӕм, тхаклом итхыгъӕхӕм кӕахьыгъӕу пычыгъохӕу кӕашӕыгъӕхӕм мӕфӕ-

кӕым ичӕфыгъо нахъ зӕхыуагъашӕштыгъӕу, залым чӕс цыфхӕр агъӕжӕу ӕгу ахӕм кӕафытӕоштыгъӕх. А псӕтӕум ягупчӕу шытыгъ тхаклом фӕгъӕхьыгъӕу кӕгъӕлӕгъӕонышхоу «Тхаклом ылӕрӕ тхаклом игушӕылӕ шӕрыохӕмрӕ» зыфӕлоу библиотекӕм илӕфышӕу Чӕтӕо Сусарӕ кыыгъӕхьазырыгъӕр.

— Кошбӕе Пщымафӕ итворчествӕ ехьылӕгъӕу зӕхьахьӕр, — ело Чӕтӕо Сусарӕ, — тхакломкӕи чылӕмкӕи мӕфӕкӕу шыт. Мыш еджаклоу чӕсхӕм кӕӕбар гъӕшӕлӕгъӕонхӕр зӕхьахьыгъӕх. Ти Пщымафӕ акъыл зыхӕлӕ гупшысӕхӕмкӕи цыфжугъӕхӕр шыӕлӕныгъӕм нахъ куоу хӕгъаплӕхь. Тхылыр шӕныгъӕм икӕкӕуапӕу зӕрӕщытым, ащ мӕхьӕнӕ гъӕнӕфагъӕу зӕретыгъӕн фаем, ащ тапӕкӕи кыпышчылым агъӕгумӕкӕи. Итхыгъӕхӕм шыӕлӕныгъӕм кызыхьыгъӕу хьугъӕ-шӕлагъӕхӕр альпӕсӕу шытых.

Кошбӕе Пщымафӕ анахьӕу цӕрыло зышӕыгъӕу итхыгъӕхӕм образӕу кӕащитыхӕрӕм ягугъу Сусарӕ кышышӕыгъ. Ахӕм ащышхьагъӕу «Мӕфибл уай», «Гум пае гу аты», «Къушхьыгъӕм тет унӕр» зыфӕлохӕрӕр, нӕмыкӕи хӕри.

Кӕуашӕу Саныет гушылӕр зыратым игуапӕу тхаклом хьохьухӕр кыфӕиуагъӕх. Нӕужым Кошбӕе Пщымафӕ шӕныгъӕу куу зӕрилӕм имызакъоу, ащ

ицыфыгъӕу зекӕуакӕи урыгушхонӕу зӕрӕщытыр кыыуагъӕ. Районным ис цыфхӕм, тиеджаклохӕу итхыгъӕхӕмкӕи апӕ зӕрӕрагъӕхьыштым фипӕухӕрӕм, икӕоджӕ гупсӕ ацӕкӕи кӕафӕлӕуагъ ипсауныгъӕу пытӕнӕу, игуагъо дӕтхьӕнӕу, итхыгъӕу шӕухӕмкӕи джыри тигъӕгушлӕнӕу, игухӕлӕхӕр кыдӕхьунхӕу.

Зӕхьахьӕм тхаклом ишхьагъӕу Кошбӕе Валентинӕ ипсалтӕ шхьӕкӕлӕфӕныгъӕу кӕафишӕу Пщымафӕ зышлӕпӕгъӕу унагъом, зынысӕ лӕкӕом, зӕкӕи кӕоджӕдӕсхӕм «тхьашӕуегъӕпсӕу» кӕащыриуагъ. Нӕужым игуапӕу бзылӕфыгъӕу кӕкӕлолагъӕхӕмрӕ тхаклор зышлӕпӕгъӕу нымрӕ афӕгъӕхьыгъӕу «Поговори со мною, мама» зыфӕлорӕ ордӕыр кӕафиуагъ.

Тхаклом ицыкӕлугъом кышыгъӕжӕагъӕу иныбджӕгъоу Едыдж Кӕӕлӕбанӕ игуагъо мӕфӕкӕым кӕкӕлолӕгъӕу хьакӕлӕхӕмрӕ ащ хӕлӕжӕагъӕхӕмрӕ ригъӕблагъӕхи ыхьӕкӕлагъӕх.

Адыгӕ Республикӕм инарднӕ тхаклоу, УФ-м культурӕмкӕи изаслуженнӕ илӕфышӕу, литературнӕ премиеу Теуцожӕ Цыгъо ыкӕи журналистмӕ япремиеу Андырхьое Хьусенӕ ацӕкӕи шытхӕм ялауреатӕу, республикӕм кышыдӕкӕырӕ журналӕу «Зӕкӕошныгъӕм» иредакторӕу Кошбӕе Пщымафӕ зӕхьахьыгъӕу ин хӕлӕу икӕоджӕгъу гупсӕхӕмрӕ районным ипашӕхӕу кӕзыгъӕблӕгъагъӕхӕмрӕ зӕрафӕрӕзӕр кӕариуагъ. «Сытхӕнӕу зышӕлырӕр шьоры, шьо кыысхьшӕульхьагъӕр тхылыпӕм тӕслӕхьы цыфхӕм ахӕзгошӕагъ», — ыуагъ Пщымафӕ.

ШӕКӕО Мур.

Сурӕтыр зӕхьахьӕм кышыштырахыгъ.

Ным ишӕульӕгъу сыддым
пӕпшӕына?

Ны... Сыдӕу гушылӕ ина, лӕша мыр! Сыдым пӕпшӕын ащ ылӕгушӕо шьабӕхӕр, сыдым ымыуас ащ игушылӕ дахӕхӕр! Мы дунаим анахъ ӕшлӕу тет шӕульӕгъуныгъӕр ыкӕи гукӕгъуныгъӕу мыухьыжыр кыпфызилӕр ныр ары. Ащ кыпфишӕлӕрӕр ушӕлӕфӕкӕи пфӕпшыныжыштытӕп, ау шӕу фапшӕмӕ, кыпфигъӕзӕжыштыт.

Дунӕе нӕфым ухагъадӕм хӕта кыыхӕпхыштыр? Ныр ары. Псӕ зыпытхӕм ащышӕу ащ нахъ фаби, ащ нахъ гушӕуагъуи чынальӕм зи тетӕп. Къӕжӕпӕ псӕтӕуми ар анахъ

шхьаӕл. Бзылӕфыгъӕр шыӕлӕныгъӕм ылӕапс, гукӕгъуныгъӕм ишапхъ, бын-унагъом псӕ кыпӕгъаӕкӕи, бӕрӕчӕт гушӕуагъор унагъом кырӕлӕхьӕ, лӕапсӕ регъӕдзы, лӕпкӕыр лӕгъӕкӕуат.

Цыфыр дунаим кызырӕтӕхьоу, апӕрӕ жыкӕзӕшӕгъур зӕригъотӕу ылӕгъурӕр ныр ары. Апӕрӕ лӕӕбӕкӕури зышлӕдзырӕр ным ыбгъашӕу, тым ыкуашӕу, етӕнӕ унӕ пчӕӕлум икӕырӕ лӕагъом тетӕу дунӕе нӕфым игъӕшӕлӕ гъогу шыпхырӕшты. Мы гушылӕ фӕбӕ псӕтӕури непӕ фӕзгъӕшӕуашӕм сшӕойгъу сянӕ гупсӕу, силӕапӕу, дунӕе нӕфыр сӕзыгъӕлӕ-

гъуыгъӕм. Ар Ешӕкӕо Мылӕминӕт (кӕоджӕдӕсхӕр Назрӕткӕи еджӕх) ары.

1982-рӕ илӕсым медицинӕу училищыр кыуухи, зыкӕхьопсыштыгъӕу сӕнӕхьа-тым рылӕжӕнӕу сянӕ ригъӕжӕагъ. Илӕс тӕокӕым итӕу унагъо ихьагъ, ау тятӕ ныбжыкӕи дӕдӕу идунай ыхьожыгъ. Ащ кыыхӕкӕи сянӕ кыинӕу пӕкӕи-кыгъӕри макӕп. Чӕш мычъыехӕри кӕкӕлӕхӕу кыыхӕкыгъ, ынӕ шӕуцӕлӕхӕр нӕпсым зӕлӕауытхӕуи хьугъӕ. Ау зӕкӕи ышӕчыгъ. Кыыхихыгъӕу сӕнӕхьа-тым фӕшыпкӕу, гушӕуагъо хигъуатӕу илӕс 30 фӕдиз хьугъӕу Еджӕркӕое ӕзапӕм шӕлажӕ. ӕф кыдӕзышӕлӕрӕ цыфхӕми, кӕоджӕдӕсхӕми агъӕлӕпӕ, шхьӕкӕлафӕ кыфашы.

Тянӕ ымакӕу ымыӕтӕу, рӕхьатӕу сымаджӕхӕм задӕгушыӕкӕи, яузи ащигъӕгъушпагъӕу кыпшӕлошӕи. Цыфым кӕеузырӕр зӕбгъӕшӕлӕнӕр, зӕхӕшӕлӕнӕр псынӕлагъоп. Ау а нӕшӕнӕр пхӕмылӕуу сымӕджӕшым улутын плӕкӕыштытӕп. Нӕбгырӕ пӕпчӕ екӕло-лӕкӕи гъӕнӕфагъӕу фырилӕу, ыгу кызырӕдишӕштым сянӕ пылӕ. Къӕхьыгъӕкӕи сабыим кышыгъӕжӕагъӕу, зыныбжӕ хӕкӕотӕгъӕу нӕжӕ-лужьхӕм анӕсӕу зӕкӕми ишӕуагъӕу аригъӕкӕыным сыдигъуи фӕхьазыр. Ар кыным кымыгъӕшынӕу, зӕкӕло имылӕу, ыпӕ ригъӕхьузӕ игъӕшӕлӕ гъогу рӕкӕло. Зын кылылӕфыгъӕхӕр алӕу тыригъӕуцонхӕр фызышӕлокыгъ.

Кыинӕу ылӕгъуыгъӕу ылӕтӕжынынӕу, илӕсыбӕрӕ ижӕу тычӕлӕтынӕу сыфӕлӕло, опсӕу, отхьӕжӕ, сянӕ гупс.

ЕШӔКӔО

Сулимӕт.

(Къызыкълъыкълорэр
гъэтхакъэм и 15-м
къыдэкълъгъэ номерым ит).

— Сыкъызыщыбгъэзыерэм тыгъэр къосагъэу къысщыхушт, мэфэ нэфыр симэзахэу, дунаим сэрклэ тхьагъо темытыжъу, хьазаб сыхэтэу сигъашлэ къэсхьышт. Ар нэшлошлыгъэу къыпшыхунокли мэху, ау пшлэшгъэху, джары зэрэщыт шыпкъэр. Сыфай сыкъызэхэпшыкълынэу, мыклосэжыын шлульгъэуоу къыпфэсшыгъэм уасэ фэпшынуэу, гуфэбэныгъэ къыспэгъохынэу.

Зэ шхъаеом ылон ымышлэу шлуиыгъэнагъ. Айтэч къызыпылтыр непэу е тыгуасэу шытыгъэмэ, мызэгъогум къылохэрэм нэшлошлыгъэ ахэлъу, игушылэхэр егъэклэрэклэщэхуэу къысщыхуни, ау шлу зэрильгъэурэр зышигъэунэфын чыплэхэм арихылылэу хьугъэти, егупшысэжыи, ащ фэдэ чыплэ ежъ ифагъэмэ ыгу шышлэштыгъэр, шлульгъэуныгъэ джэуапынчэр зэрэхьылтэр, зэрэдыджыр къыгурылоу ыгу егъужыгъ. Ары шхъаеом сыда ежъ ышлэн ылгэкълыштыр, ыгу фэмыклэмэ, шлу ылгэгъурэ клалэ илэмэ? Ежъыри Асфар шезыгъэгъэзыешъун, шызыгъэгъупшэн клалэ дунаим къытемыкълынэу къысщыхуоу шлу елъэгъу. Ар зэп, тлоп Айтэч зэрэриуагъэр, ау зэхимыхырэм фэд, ыуж икълырэр.

О угу фэмыкълэми, цыфэу шлу узыльгъэурэм ыгу хэульгъэшлэп, зэфэнчъагъ. Ащ дихьыхи, елэсэклэу, рилоштым теуклытыхъу, ынэгъу занклэу клэмыплъэшъоу къыригъэжъагъ:

— Ори, Айтэч, пшлэшгъэжъу-нэу сызыфаер ары. Шлу сызэрэплъэгъурэм сехъырэхышэжъы-рэр, уаси фэсэшы. Ары шхъаеом сыда сэ шлэн слъэкълыштыр сыгу къыпфэмыкълэмэ, шлу слъэгъурэ клалэ силэмэ? Сыгу сыпэшлуклоу усимыджагъоу къыуаслоу узгъэпцлэнэу сыфаеп, — ыпэкклэ зэгупшысагъэр къыкълитыкълыжыгъ. — Арышъ, сэри сыкъыолъэлъу сыкъы-зэхэпшыкълынэу, сыкъышцигъэзыягъ пллоу нэмыплъ къысэмытынуэ. Сэ чэц укысщыхушгъэп ныла, уклэлэ лъэгъупхъ, пшъагъэмэ урылум-пэмэп, сэщ нахъ дахэуи псэогъу пшып пае укъэнэштэп.

Айтэчи ылон ымышлэу пшъа-шгъэм игушылэхэм шлуагъэнагъ. Ыгу рыхыгъэп. Ар къыхэщэу ылу-шлэхэр хъублаблэхуэ, къыриложы-штыр къыфэмыгъотэу плызэу тлэ-клурэ шытыгъ. Гушылэ дыс къы-фидзынуэ фэмыеу ежъыри бзыл-фыгъэм елэсэкълэу къыригъэжъагъ:

— «Шыпкъэр пкъу» ало. Сыд фэдизэу дыджыми, шыпкъэр шыгъэзыегъуай. Уишэн зыфэдэр, узэрэзафэр уигушылэхэм къахэ-штыгъ. О убзылфыгъэ къызэрэ-клоп, бзылфыгъэ псэгуи апшъэ оклоу ары сэ сыкъызэрэоплырэр. Сигуапэ сыбгъэпцлэнэу узэрэфэмы-ер, ар къызэрэсэмыпэсырэм уасэ фэсэшы. Ары шхъаеом сэри сы-къыоупчымэ сшлоиыгъу: сыда сэри сшлэштыр, усимылэу сыщылэн сы-мылэкълыштыгъэмэ?..

— Улыба, лыгъэ къызхэгъафи, сызшыгъэгъупшэжъ, — Данэ къэ-гулагъ.

Ари зэхихынэу Айтэч фэягъэп: — «Сызшыгъэгъупшэжъ» оло. Ар къэлогъошлу, сфэлэкълынэу шы-тыгъэмэ...

Айтэч игушылэ зэ шхъаеом зэпи-гъэуыгъ. Данэ икыгушылаклэклэ шлу-льгъэур ымышлэ фэд, ау адэдэри рипэсырэр. Ежъ ыгу зэрэрихырэр ышлэшгъ ыгъэхуэнуэ фежъэ къэс

къыпигохырэр шлу ылгэгъуыгъэ клалэ зэрилер ары. Ар ежъыми филэтыжыгъ:

— Уикъэгъушылаклэклэ шлульгъур зыфэдэ дэдэр джыри икыоу къыбгу-рымыуагъэу ары къызэрэпшыху-штыр, ау ардэдэр къыоспэсырэр. Арышъ, сэри сыкъыоупчылт. Шлу дэдэ плъэгъурэ клалэу зыфаплорэр, Асфар, «зышыгъэгъупшэжъ» зыгорэм къыуиломэ, пфэлэкълышта?

— Хъау, хъау, — къэгулагъ Данэ.

— Адэ о пфэмышлэштыр сэ сэгъэшлэнэу сыда къызкълысаплорэр? О Асфар шлульгъэуныгъэу фэпшыгъэм сэ сишлульгъэуныгъэ нахъ маклэу укысэплъа?

Джэуапэу ритыжыштыр ымышлэу клалэм шлуиыгъэнагъ. Хъау, ешлэ, ежъ Асфар ыгу зэрэфаклорэм лыкълэхъан къэмыхуштыр ары къызэрэщыхуэрэр, ау ауштэу ыломэ, Айтэч игузэхашлэ осэ

гъэшъ, игъашлэм фэшпыпкъэштэу зэри-уагъэр ары зыфаслорэр. Сэри джары къыослоштыр, Асфар шлу сэлъэгъушъ, сигъашлэм сыфэшпыпкъэшт.

Айтэч къыгурыуагъэ джы сыд ыло-жыгъэкли кыкълыжыын зэрэщымылэр. Тебанэу цынэ-цынэу зэлитхыгъэкли ыгу фэмыгъунэу мэшлошхоу къызэкълэ-нагъ. Ар илуплъи къылуатэщтыгъ. Ына-хэ зэхэгъэхъагъэу, ошхыр фэмылэтэу зылыгъ бжыхъэ ошшоппэ онтэгъухэм афэдагъ, ынэ кээрэ зэжъухэу начлэм куоу члэсхэм ебгагъэр къаплэщэу, ынэ-гушъхытлу мэшло жьокоу къызэкълэна-гъэу къэгубжыгъ.

— Арымэ узэхъагъэр, а угу пымы-кълэрэ клалэм гу шыозгъэфэштэп, сигъо-гупэ тесыдышт. Ащи укызымыубы-тырэм сыобэнынышъ укуомэ, укълызэ усхышты. Къыплъыхуыгъэхэкли укыыз-щамыгъотышт чыплэ унэгъэсэу, чэщ-

Ащ укыегъэпыуты. Адыгэмэ бзыл-фыгъэм...

— Уигъэсэпэтхыдэ сищыкълэ-гъэп, — къызэпиутыгъ Айтэч. — Къыослоуагъи усимылэу сыщылэн зэрэсымылэкълыштыр. Арышъ, шыкълэ псэгуи сэрклэ дэгъу. Урыс-мэ алоба уинасып оры-орэу уфэбэ-нэжыын фаеу. Арышъ, джыри зэ къэсэложы, къыослоуагъэм егу-пшыс. — Ар къызэрилокли, ежъ риложыштым емыжэжъэу Айтэч ежъэжъыгъ.

Айтэч игушылэхэм ыгу къагъэ-клэдыгъ. Кълэпылпэу тлэклурэ шы-ти, ежъыри ядэжъ къэкълэжыынэу кьежъэжыгъ. Гъогум тетыфи, унэм къызежъабыми, чэц къэхъуи плэм зекълужыыми ышхъэ имыкълышты-гъэр Айтэч къыриуагъэхэр ары. А шэн дэир адыгэхэм зэрэхэлтыр ыгу къеуу зэриложыгъэ. «Жъалымыгъэ дэдэба къыпфэмые пшъашгъэм уебэнынышъ куомэ, клыйзэ пхы-ныр! Ар лыгъэм зыкли шысхышъ».

Пшъэшгъэхыным адыгэмэ еплъы-клэу фырылэр, шлу ымышлэгъурэ клалэм лыгъэкклэ псэогъу зыфишымэ, ащ дыщылэныр бзылфыгъэм кын дэдэ къызэрэщыхуштым, ыгу шы-шлэштым емыгупшысэхэу хьугъэ-шхо шымылэу зэралгытэщтыгъэр, джыри ар зэрэхэмынэгъаер, емы-клоу зеклогъэ клалэр аумысыным ычылпэкклэ къаухъумэу, амыгъэты-сыным пае лыкълэ лыкълор ыуж итэу пшашгъэм янэ-ятэхэм адэжъ клэхэзэ, лышлу локклэ унэгъуитлур зэрагъэшлужыным зэрэпылхэр, пшъашгъэм ятэ къырагъэшлоу зы-хыгъэм иунэ кынэжъэу къызэрэхэ-кълэрэр Данэ къыкълэзыгъэштэгъэхэм ашыш. Айтэчи ащ шыгугынышъ, къыриуагъэр къыришлэным нахъ тыригъэгъушхон ылэкълышт. Шып-къэ, а шхъаклор Айтэч къырихы-мэ, хэт сыд къыриуагъэкли емы-дэлунэу, хьапсым илъэс пчъагъэрэ члэсыгъэкли ыгу фэмыгъунэу ары мы лъэхъаным ыгу зытетыр, ары шхъаеом къызыриджэгъухэрэм нэ-ужым ыложырэм, ышлэжырэм сыда кыкълыжырэр. Ащ ыуж шлу ылгэгъурэ клалэр къылылэбэжы-ным ицыхъэ телъэп, къэхуылэн ылэкълыштыр Айтэч къыриуагъэр ары.

Ар зы лъэныкълэу. Тешыныхуэу нэ-мыкълэ лъэныкълэуи шыл. Айтэч къы-риуагъэхэр Асфар рилогъэжъэхэмэ, фимыгъэгъуштыр ылоу пэуцужымэ, клэлитлур логъу-шлэгъу зэфэхушхэ ылэкълышт. Ащ къыкълэлыклонэу зытешыныхуэрэм, шлу ылгэгъурэ клалэр къеклодылэн зэрильэкълы-штым зегупшысэм, «а дыдыдыгуш, Тхъэм ерэмид» ылуи ыгукклэ къэ-куагъ. Ащ фэдэхэр хьугъэхуэ, хьу-льфыгытлум зы бзылфыгъэр шлу зальгъурэм, зэныбджэгъу шып-къэхэмэ, ары паклошъ, зын къыль-фыгъэ зэшыхэм зэфамыгъэгъоу къыхэкълыгъэу янэжъ кэбарэу къы-луатэщтыгъэхэм къахэфагъэх.

Ижыкълэ хьугъагъэу, «Зыми уимылуатэми, тэтэрконым уилогъэн» гушылэжыр адыгэмэ къахэханэу зэрэхуыгъэу янэжъ къылуатэщтыгъэр Данэ ыгу къэкълыжыгъ.

Литлур зэныбджэгъушхуагъ, зэ-хахъэхуэ, зэхэкълэхуэ шытыгъэх. Зым шъуз дахэ илагъ. Ащ энэцлыгъ иныб-джэгъу. Ары шхъаеом ил псаоу шы-лэу ежъ шлоигъор къызэрэдэмы-хуштыр ешлэти, игъогупэ тыриды-нэу ыгу къэкълыгъ. Шхъэхыхыгъэу пэгъокълэ къыдэхуи шылэп, те-клогъошлу къыфэхуштыр, кълэчлэкли лашэкли уигъэхын шымылэу лы-блан. Етхъагъэпцлэклэнуэ, хьоршэ-рыгъэ дызэрехъанэу тыриубытагъ.

(Джыри къыкълэлыкълэуи).

пэнэшъу Сэфэр

Хэмыкълэжыын тыркълэ

Рассказ

икъу римытыгъэу къышлошлышт. Джэ-уапым кълыхъэ зыригъэшлы зэхъум, риуагъэм пшъашгъэр ригъэгупшыса-гъэу, гугъэплэ тлэклэ илэу ылъыти, игу-шылэ къыпидзэжыгъ:

— Дан, сыпсэ закъу, чыплэу сызэ-рихыллагъэмклэ сэ шлэнэу къысгэфэ-рэр сыкъыоужэныр ары. Къыослоуагъэ-хэм джырэклэ джэуап къаптыжыным уфэмыхъазырмэ, егупшыс, сэ сыкъы-оужэшт. Сесэжыгъ сэ зыгорэм сежэ-ным. Сэ къызэрэсщыхуэрэр сэщ пае о Тхъэм дунаим укытыригъэхуагъэу, сэщ нэмыкълэ псэогъу уфэхуыклэ насы-пышло умышуштыр ары. Сэрклэ ош нэ-мыкълэ бзылфыгъэ дунаим тетэп, тыдэ сыкълэми уинэплъэгъу санэлу ит, мафэм тыгъэр къепсымэ, ныбжыкълэу фэдэу укыызготэу укыздеклокълэ, ошъуапшэ-мэ, ахэм язэкъоугъом уакълыхэплъэу къысщэхуэ, чэщ ктэхъоу плэм сызе-клужырэм, сыпклэхъопсэу гупшысэм сызэлъэштэ, сызэхчыерэм, сипкълых ухэт. Арышъ, джыри зэ къэсэложы, семызэщэу минри къыкълэслотыкълы-жыын, о усимылэу сыщылэн слъэкълы-штэп. Цыфыр шызыгъалэрэр гугъэр арэу алошъ, нахышлум сышыгуыгъэу сыкъыоужэшт.

— Пклэнчъ! — зэкълэм Данэ къыз-луипхъотыгъ. — Пклэнчъ! — клыгъэт-хъэу а зы гушылэр къыкълитыкълы-жыгъ. — Сыд фэдизрэ укысэжагъэ-кли, Асфар шызгъэгъэуеу о зыкълыпфэз-гъэззынм ушыгуыгъэу пклэнчъклэ зы-къысэмыгъэхъаулыл. Ауштэу сыпсэ-умэ кыкълырэр Асфар сыфэмышъып-къагъэу, шлу дэдэ сэлъэгъоу зэрэслорэр нэпцлэу ары. Ар сэ зэспэсыжырэр, клалэу зыгу сырихырэмэ еспэсырэр. Арышъ, пклэнчъклэ гугъу ухэмытэу сызшыбгъэгъупшэжыымэ нахышлу...

— Къыослоуагъи, ар сфэлэкълынэу шытыгъэмэ...

— Пушкиным ироманэу «Евгений Онегин» зыфилорэм, усэклэ тхыгъэм, уеджагъэмэ угу къэгъэкълыжъ, — Ай-тэч къылуагъэр зэхимыхыгъэ фэдэу Данэ къыригъэжъагъэр лыгъэкълотагъ. — Татьяна Онегиным риуагъэр. Джары сэри къыослон слъэкълыштыр. Хъау, Татьяна ылауагъ: «Сэ шлу усэлъэгъу, сыд пае сыушъэфын...», сэ ауштэу слон слъэкълыштэп, ау ежъ нэмыкълэ раты-

мэфэ зышыпллэ укышысълыгъэу, уипшъэшгъашхъэ зызэшлоскълыхэрэм ыуж пшлэн зыфаплорэм уфит, дакълэ а гугъу узфэхуыгъэ клалэм, уишэжыымэ сшлэрэп нахъ. Ащ изакълэп, ори ошлэн фае, зыгорэм голыгъэ пшъашгъэр псэогъукклэ зэрипэсыжыынэу «адыгэ клэлэжъхэм», — а гушылитлур телунклэзэ клыгъэтхыгъ, — къахэкълыштыр макклэ. Кларэхэр къыпфыремыплъэкълыжъхэу къуаджэм укыдэнэшт. Егупшыс ащ. Хэти уигъэдэлон ымышлэкклэу, укыс-фэмыхэу пллоу шъуадэжъ укложымэ, хэбзэ лок пшлымэ, къысэхуылэштыр сэри сэшлэ, ау «ухэнышэн нахы лъэ-хъобычл» ало, чэщ зышыпллэ нахыбэрэ сыгомылыгъэми, сызклэхъопсышты-гъэм цыш лах тлэклэу къысэнэсыгъэу хьапсым сычлэсыныр нахъ къэсэштэ, шлульгъэу джэуапынчъэм сиухэу си-гъашлэ ктэхъыным ыгу.

— А дыдыды гуш, а дэдэр пшлэпэна! — зэхихыгъэм къыкълыгъэштэгъэу Данэ клэкуукълыгъ. — Шлу дэдэ сыолэгъоу оло...

— Сшлэшт! — Данэ къыригъэжъа-гъэр Айтэч къыригъэлуагъэп. — Сшлэшт! — клыгъэтхъэу а гушылэр джыри къыкълитыкълыжыгъ. — Шлу усэлъэгъушъ, усимылэу сыщылэн слъэ-кълыштэпышъ ары зыклэсшлэштыр.

Данэ ышлэшгъ хьугъэ Айтэч зэкълэ-зэримылэр, ащ фэдэу ыгу елэжыгъэр зэблэн шылэп. Ар къемыхуылэнэу пае сыда хэкълыплэу шылэр? Ащ зегупшы-сэм къыгъотыгъэр Асфар псынклалоу дэклоныр ары. Ары шхъаеом «сыш» ежъ рилошъунэп ныла, адыгэ пшъа-шгъэмэ ар яшэнэп, сыд фэдэ ушъхагъу ышлыгъэми, дакломэ зэрэшлоиыгъом дехыхуэ, телъхъаплэхэр къегъотхэу клалэм къысщыхуи ылэкълышт. Ари зэрипэсыжырэр. Зажэрэр къэшлэгъуаеу псэогъу къыфэхуыным дэгълэ фэдэу зыгъэлэон Асфар рильгъэулырэр. Ащ фэшл Айтэч ыгъэуыкълэу шлоиыгъоу гъэсэпэтхыдэ къыфеджэу ригъэжъагъ:

— Сшлэш хъурэп, Айтэч, ар зэп-пэсыжыныр. Уклэлэ дэхэху. Умылгъа-щэу, умылащэу, умынэшшоу пшъашгъэм сыфырикъушт олоклэ, уебэнэу куомэ, клыйзэ пхыным зи лыгъэ хэлъэп. Ащ кыкълырэр пшъашгъэмэ укырамыдзэу, псэогъу къыпфэхуи къахэмыкълэу ары.

(Къызыкӕлӕкӕлорӕр
гьэтхәпэм и 16-м
къыдӕкӕлӕгъӕ номерым ит).

Едыдж ятӕу Ещыку Дӕдӕжы зыцӕ раӕу чылӕм шыпсӕу-штыгъӕм зыкӕи анахъ кӕры-тыгъӕп, мӕкъумӕшылӕ кӕчӕ-рыпсӕу шӕхъӕфӕушӕу, ифедӕ зыхӕлӕи къызыхӕкӕлӕштыри ышӕу шытыгъ; акъылыгъӕкӕ гъашӕм къызӕрӕрыкӕлорӕм ихъатыркӕи иунагъуи пытӕу ылӕ тетыгъ, а лӕкъольӕш-оркӕ купымӕ ауж къызӕринӕрӕ хъатӕ шымыӕу. Ащ фӕдӕ лӕкӕ тӕкӕлур ыпкӕынӕ-лынӕ лапсӕм ӕжыи ащызӕхӕшӕти, ефӕнды ышӕи шӕиӕгъӕкӕ кӕлӕм бӕрӕ кӕрышлӕштыгъӕ. Арӕуштӕу шӕкӕу къыфигъотыштырӕ гъогу-лӕгъӕ фӕшӕу игугъӕ зӕрӕкӕштырӕ зӕтыримыгъӕ-фӕшӕхӕу ынатӕ пкӕнтӕ шӕукаӕ къырифыхыгъ. Ау шӕм сыдигъӕкӕи шӕушӕ пылӕ зӕраӕу, Тхӕм иӕмыркӕи мӕшчы-тыр зышӕштыгъӕ тыркулым Дӕдӕж тӕлмащ фӕдӕу гъусӕ фашыгъагъ, лӕи лӕзӕр арыгъӕ кӕлӕр, Едыдж, быслӕымӕн хыкӕыб хӕгъӕгум нӕужкӕи зыдзышӕштыри. Анкӕрӕ кӕлӕ зыфалорӕм шыщыгъ Катыр-Осмӕн-оглы. Етлани мӕшчы-тышӕи къызӕрыкӕуагъӕп ар, лӕкӕи шӕукаӕ иӕу шытыгъ. Даушыгъӕ фӕшӕкӕи гуӕпӕр иеу Дӕдӕж икӕлӕ зыӕкӕи-убытӕгъагъ. Е, арымырӕу Ещы-кумӕ ямыхъамӕлӕу луфӕгъӕр хыкӕыб къыкӕыгъӕ лӕым зӕкӕи-ми анахъ шӕкъабылыгъӕнкӕи пшӕхӕнӕп.

А лӕхъӕн чыжӕм мӕшчы-тыр зышӕхӕрӕм ӕжыри, Едыджи, сыдигъӕкӕи ахӕпцӕ-гъӕштыгъӕ: чырбышчыр чылӕм къыдзышӕхӕрӕм акӕыгъу зӕпы-тыгъ, чӕщи мафи иӕагъӕп. Джащ къышчыулагъӕ Катыр-Осмӕнӕр кӕлӕмӕр бӕлӕгъӕ-нӕлӕсӕшхо зыдӕфӕхъуагъӕ-хӕр. Едыдж иамдӕз штӕкӕкӕи, шӕхъӕкӕфӕшӕу, лӕытӕныгъӕ фишӕы зӕнмӕзлыгъӕ теуцау-кӕкӕи, нӕмӕзшыгъӕр ылӕпӕ фыжӕ пхъашӕм зӕрашчычӕи-гӕпшырӕ шӕкӕлӕмкӕи...

Гухъӕшхо шыхъу зӕлма-щӕм ишӕа — кӕлӕцӕкӕу дӕ-дӕз ӕж Дӕдӕж Тыркуем рацӕи щӕцӕгъагъ, шӕукаӕрӕ кӕисыгъу етлӕн къашӕуикӕи-жыгъагъ, арыгъӕ бӕр тӕкӕу зышӕишӕнӕу хъуагъӕр — кӕрышлӕштыгъӕ мӕшчы-тыр, шысмӕ агъӕшӕагъу зы мафӕ горӕми ар кӕыхӕгушӕ-кӕштыгъ: «Афӕрым, сишӕа, укӕ-хъумӕ быслӕымӕныгъӕшхо пкӕцӕышӕу ухъушты. Лӕп-къым уфӕлӕгъӕнкӕи шӕагъу!» Ащыгъум мӕшчытышӕи лӕи лӕ-зӕр Ещыку Дӕдӕж еушыи-ныри дыригъӕжӕштыгъ: «А-ена-сын, мы кӕлӕр кӕхъумӕ, молӕ шӕагъӕ хӕкӕынӕу сӕ къысшӕ-шӕышӕ! Арышӕ, мыр Тхӕм зӕрӕкӕушты лӕагъом тӕбгъӕкӕ-дӕшт гъӕратымыр мылӕкумрӕ шӕхъӕс афӕмышӕи, Ещыкур. Амалӕу уилӕмкӕи уилӕфыгъӕ шӕу фашӕи, шӕу зышӕлӕр Тхӕ-ми шӕу елӕгъу! Тхылӕ лӕа-пӕми къытӕрӕр джары — ушӕлӕфӕ шӕхъӕ имыгъӕкӕи, Дӕ-дӕж...»

Шыпкӕмкӕи, Катыр-Ос-мӕн-оглы ыуагъӕр ыгъӕцӕкӕ-жыгъӕ: мӕшчытыр зыдзыра-регъӕлӕхъӕхъ нӕужым кӕлӕр, Едыдж, гъусӕ зыфишӕи ихӕ-гъӕгу ыгъӕзӕжыгъӕ. Мы шӕу-шӕшӕхор псауу дунаим теты-фӕкӕи Ещыку Дӕдӕж шыгъу-шӕштыгъӕп, ау шӕаор зӕрӕзы-

дишӕгъӕ закъом пӕягъӕп, мыс-кӕрӕ фӕшӕкӕи «гъӕнчӕдж лӕ-пӕбыхъукаӕ» шыблӕкъоха-блӕхӕр заджӕштыгъӕхъ лӕым мылӕкушхо тыригъӕкӕуадӕз, Аравие хӕгъӕу, арабмӕ я Хы-гъӕхъунӕкӕи заджӕхӕрӕм, тӕл-мӕши дыкӕыгъуажӕу, зӕрари-гъӕшӕагъӕр, еджӕнкъодыӕ нахъ хъмылӕу шӕаом зӕкӕри зӕр-фызӕпигъӕфӕгъагъӕр арыгъӕ игушӕу уашӕом нӕфыпсӕшхоу езыгъӕлӕкӕуштыгъӕр! Ащи къышчыуштыгъӕп ар, хъа-кӕлӕш горӕм шыдӕукагъӕмӕ ахӕсми, хъӕдагъӕм кӕкӕлола-гъӕм ахӕтми, тыдӕ куп шыхъ-фагъӕми — хы Шӕуцӕи кӕыб тыркум ишчыгъу нӕфӕшӕаф Дӕдӕж ыжӕ дӕкӕыштыгъӕп. Нахъыпӕрӕм фӕдӕу гушӕы мы-шчыухӕмкӕи дунаим ӕхъжыфӕ-кӕи иблагъӕ чылӕм шытыригъӕ-

штыгъӕ. Щӕрӕхъ джӕдӕжби-тӕумӕ атет адыгъ ку цыкӕлӕм пшӕашӕр исыгъ, лӕмӕджым къыкӕыжыштыгъӕ. Ещыкум лӕмӕмджыбжӕ дӕдӕм зыкӕри-къузыллагъ, кур апӕрапшӕу къыригъӕкӕын елӕш ӕжӕ.

Зы нӕгъӕупӕлӕгъу зан ны-лӕп пшӕашӕм нӕплӕгъӕу а мафӕм Едыдж къырипӕсы-гъагъӕр!..

Ошӕогу хъурӕшхом ина-гъӕр инагъӕу, икӕбзагъӕр икӕбзагъӕу, Тхӕшхом къыгъӕ-шӕыгъӕ Тыгъӕшхоу ошӕ-дӕ-мышӕу ынӕм кӕапӕшӕофа-гъӕм ефӕнд ныбжыкӕлӕм ыгу-чӕи рихыгъ, пшӕашӕм инӕ-плӕгъӕу джарӕу гугъӕткӕу-стырӕу къычӕкӕыгъӕ. Къыздӕ-кӕырӕри, зиери, зыдакӕорӕри — зыпари хӕшӕыкӕи фырилагъӕп, ылӕапсӕ зыфыхӕкӕи нӕужыр

лӕми къыгъӕнӕжыгъӕп, — пӕтӕуми къащызӕпӕцӕуажыгъӕ, джӕрӕдӕжжӕ лӕшӕу ащызӕ-бгырычыгъӕ. Бгъӕгучӕи шып-къӕми ар къычӕлӕгъӕдӕгъ, мы гъӕчӕлӕгъ пытӕпӕшхор ары ны-лӕп ар къызӕтезылӕжӕн зылӕкӕи къыхыгъӕри. Ауужыпкъӕми зӕ-фӕдӕкӕи ынатӕ пкӕлӕнтӕр къы-тырыригъӕкӕлагъ. Мы такъи-къыр ары етлӕн зышчы ымы-шӕрӕ шӕтӕ-гуихыр лӕ кӕыпцӕи чышӕмкӕи Ещыкум ынӕтӕ лӕгъӕ пцӕлӕн къытӕлӕбагъӕу къызышчыгъӕр. Гуих-гуихӕу, си Алахъ закъу. Къынӕси арӕу-шӕтӕу иакъыл зӕрымыр къы-шӕыгъӕ: бзылӕфыгъӕр мырӕу-шӕтӕу благъӕу зӕхишӕн фӕука-чӕынӕу илыгъи игъӕрети къа-хъын зӕрилӕкӕыштыгъу гу лы-ригъӕтагъ... Ефӕнд ныбжыкӕлӕм мы

жыи зӕрӕхъурӕр къыослогъагъӕ-ба, Ещыкур!..

Шъузышӕхӕр зӕрӕгъӕшчы-гъӕх, етлӕн зӕрафӕлӕкӕи тӕ-кӕукаӕ гъӕшӕн орӕдыр къыха-дзагъ:

Орӕдӕ, мы къатшӕ — э — эрӕр

Пхӕ — э — чаем фӕдӕу псыгъуа — а — абзӕ — э ...

Непӕ къызӕнӕсыгъӕми — гъытӕу закъу нылӕп зӕрӕзкӕы-гъуӕгъӕхӕр етлани, — Унае зӕ нӕмылӕми Ещыку Едыдж ынӕ-гу кӕкӕырӕп. Ышӕлӕрӕп, къыгу-рылони ылӕкӕырӕп арӕуштыгъӕ шымылӕжӕ бзылӕфыгъӕ насы-пынчӕм зытыришӕхъӕрӕр нахъ, къызӕрӕфӕмыразӕр загъӕр пкӕыкӕпӕкӕи лӕжыгъӕм — джы ар лӕжыгъӕжышхо хъу-гъӕба! — Едыдж къырегъа-шӕи. Сабый закъу азыфагу къызыгъӕм, ылӕбжӕнӕкӕи ниб-жыи ыгъӕузыгъӕп, исабыгъо-ми гум ринагъӕп. Ащыгъум сыд гукъӕнӕ мыхъыжа шъула ащ къыпиӕтӕырӕр? Ежъ-ежы-рӕу — мӕзым пхъӕшӕи шылӕми мӕкъупӕм хъыгъи е унӕ нӕкӕыр арыми — изакъуу зыкӕгъа-нӕшӕ, ыгурӕ ишӕжыӕрӕ арӕ-лыыхъухъ, ахӕлыыхъухъ, мӕ-гулӕжы, псӕм хӕлӕжыи шӕхъае, къахыгъуати къыфӕгъоти шы-лӕп.

ӕаби е ежъ Унае нӕфӕ-шӕаф бзылӕфыгъӕ унӕм нӕ-ужым къызӕрӕришӕжыгъӕр арын шъула зытыришӕхъӕ-рӕр зыгорӕкӕи? Унагъор итӕ-къухъагъӕ хъуным тетштыхъ-гъагъӕти ары. Тыди ебгъӕхы-штыгъа сабий быдзашӕр?! Умыдӕн пӕоми Едыдж Унаеу шымылӕжыгъӕм нахъыбӕмкӕи ыгукӕи игъус. Ары, псауу дуна-им тетыфӕкӕи пӕлапчӕ зыфӕ-шӕыштыгъӕ: мыщ къыришӕагъӕр о къашӕи! Куконау лӕжыгъӕм, Едыдж, есӕмкӕуӕз зыкъы-кӕкӕлӕгъӕукаӕи: «Адӕ тӕрӕзба, апӕ къапшӕрӕр уишӕу, ятӕа-нӕрӕр — уишӕу!» Ары шӕхъае, адӕр гъуӕнӕгъу ныоми ажӕ агъӕуцӕрӕп: «Арӕп, Куконау, мыдӕ къауи тыгъухӕр гъӕ-псӕфыхъӕба, уеплӕынджӕ мы уашӕомрӕ мы чыгумрӕ язӕп-чыжыагъӕ фӕдагъ орыр Унӕ тхъамыкӕмрӕ, Тхӕм джӕнӕт дахӕр къырет, шъуидӕхагъӕ, о апӕ узкӕимышыгъӕр кӕтшӕн тӕкӕырӕп!»

Охътӕл тетшӕагъӕми хъуӕр афызӕхъфӕрӕп. Чылӕм дӕсхӕр зӕрӕшыгъозагъӕу, лӕф ухы-гъӕ азыфагу дӕлызӕ, Ещыку ефӕндыр ежъ зыблӕлӕбыкӕм, Куконау игукӕае къышӕудӕ-кӕыгъагъ: «сыгумӕкӕхӕрӕп, тыдӕ укӕагъӕми сипчӕшӕхъа-гу о укӕкӕуажыгъӕ, уятӕпс-мӕ», — ылӕгъагъӕу къаӕотӕ-жы. Ымылогъагъӕми, ылӕгъа-гъӕу алошъ мары джыри Шыб-лӕкъохаблӕ кӕбарӕу къышчы-рахъакӕы...

Арӕуштыгъӕ хъуштыгъӕ зӕхъу-хӕм, гу тыришӕхъажи, «къы-зӕрӕкӕлӕжыгъӕр» арынкӕи мӕхъу зытыраӕотыкӕыгъагъӕр...

... Щӕдӕжӕгъошхъ гужъуа-гъӕм ыуж Ещыку лӕжыгъӕм зы-ригъӕкӕи тӕкӕлӕрӕ шӕхъаукъа-гъӕ. Етлӕн лӕшым дӕхъагъӕ. Мыгулахъу, ежъ игъӕрет къы-зӕрихъыкӕи, былымӕусхӕр къы-шӕлӕжыгъӕхъ. Куконау гъатхӕм идӕхъгъу зышчыгъӕу зигугъу къышшыгъӕгъӕ бжӕкӕошхо-жыгъӕм еубзӕмӕ, лӕ шифӕзӕ зау-лӕри къыкӕлӕрытыгъ.

(Джыри къыкӕлӕыкӕлошты).

ЦУЕКЪО ЮНЫС

Лъышӕжъ

(Романым шыщ пычыгъохӕр)

гушӕилӕжыгъӕхӕп:

— Муары, шъуеплӕ, мо мӕ-шчыт дӕхӕшхор — Катыр-Ос-мӕн ары! — идӕогъумӕ бӕрӕ апӕуцужыштыгъӕ Ещыку на-хъыжыр. — Моц фӕдӕлӕи лӕкӕи игугъу ашӕыжырӕп. Ащ ихъатыркӕи сӕ сишӕао ти Пе-гъымбар Мыхъамод зышчы-псӕуштыгъӕ хӕгъӕу чыжӕм ащи къышчырагъӕджагъ!

Бжыхъӕи кӕлахъ Ещыку Едыдж, джы арӕуштыгъӕ «Тхӕм иунӕ», Чабӕр зыдӕт Мекӕ кӕалӕ еджӕныр шыпӕкӕкӕы-гъӕу, Шыблӕкъохаблӕ къызы-дӕхъажи. А лӕхъаныр ары-гъӕ динлӕжыгъӕм зышчыгъӕ ныбжыкӕлӕр сарыкъым икӕу-лыкӕу гъӕретуу ыкӕи шӕныгъӕу иӕмкӕи ишӕыпкӕи дӕдӕу зы-чӕуцӕогъагъӕри. Инасып къы-хъыни етлани а бжыхъӕи дӕд-ми джы мы и Куконаурӕ ежы-рыр, хъау, ар Куконауи сы-дым ригъашиштыгъӕ, апӕм хъ-шӕыкӕи фырилагъӕп, сыдми гъо-гум тетхъу зӕрӕлӕгъуагъӕхъ нылӕп. Анӕмылӕу кӕлӕм ылӕ-гъуӕгъӕм мырӕуштыгъӕ ылӕгъӕу къыдигъӕджыкӕыштыгъ:

«Тыгъӕмрӕ ащ инурӕхӕмрӕ ацӕкӕи Тхӕ сӕло:

Мазӕм ышӕкӕи — тыгъӕм пӕгъунӕгъу шыпкӕу ар зы-щӕбгъукаӕр такыкъым, мафӕм ышӕкӕи — ар збгы-рышӕиштыгъӕу къызыштыгъа-кӕлӕр,

чӕшым ышӕкӕи — тыгъӕр ащ зышчызӕфишӕырӕм, уашӕомрӕ ар зылӕтыгъӕмрӕ ацӕкӕи,

чыгумрӕ алырӕгъу ар зы-убгъуӕгъӕмрӕ ацӕкӕи,

псӕмрӕ ар кӕзыгъӕшӕы-гъӕмрӕ ацӕкӕи,

а псӕм джӕгъогъуныгъӕмрӕ шӕушӕи дӕхагъӕмрӕ хъзылӕхъа-гъӕмӕ ацӕкӕи,

мы пшӕашӕм икӕбзагъӕ ешӕхъӕкӕфӕкӕырӕм нахъ на-сыпышӕо мыхъужынкӕи, хътакӕо зышӕынӕ е нӕцӕлагъо зыдзынкӕи зышӕырӕмкӕи, сыкъыолӕлӕу, Алахъ лӕапӕи, о узӕфӕнкӕи...

Щӕдӕжӕгъо нӕмазыр кӕзсы-

ары къызыраӕоштыр. Ау хӕт шышчыи зӕрӕтеплӕу джӕ нӕ-гъӕупӕлӕгъу гу цыкӕлӕм да-хӕм дӕж зыдигъӕзӕштыгъӕ: ар имынӕлӕс Куконау арыгъӕ! Ау къыкӕлӕыкӕлогъӕ нӕгъӕупӕлӕ-гъуым Едыдж ежъ-ежырӕу зӕ-риложыштыгъӕ: тӕ, нӕбгыритӕм, Тхӕшхом тыкъызӕфигъӕ-шӕыгъӕ!

Ардӕдӕр ары джы мы бзы-лӕфыгъӕм исурӕтыгъӕ къызӕр-кӕигъӕштыгъӕу, «арабмӕ я Хы-гъӕхъунӕ» шыдӕз зӕгорӕм къы-щӕхъунӕлӕгъагъӕр: ТХЫЛӕ ЛӕАПӕР апӕрӕу къызызӕгуе-хым гу цыкӕлӕр ылӕапӕмӕ ячӕжыгъагъӕ! Мӕшчытыр ылӕ къызышчыралӕхъагъӕмрӕ джы-рыр къызыфагу мыщ фӕдӕу мафӕ къыхӕкӕыгъӕп, зыпарӕкӕи къыумӕхъыгъӕп! Хъау, зынахъ лӕапӕи кӕмыхъуӕгъӕ ыкӕи кӕ-мыхъужыштыгъӕ тхылӕым итыр Едыдж ымышӕу арӕп е джы ащ дӕх горӕи фишӕыгъӕуи арӕп. Хъау, ыгучӕи ригъӕзын ылӕм, Мазӕм лӕпӕи фӕбгъӕлӕагъӕ зӕ-рӕмыхъуштыгъӕ фӕдӕкӕабзӕу — шыгъуцӕр къыпӕуидзӕнышъ уигъӕлӕштыгъӕ ижӕкӕи алоштыгъӕ — ежъ къыгъӕшӕагъӕм бзылӕ-фыгъӕ инӕплӕгъуи кӕнӕцӕу зӕ нӕмылӕми лӕыхъуӕп, ыгуи ар къыхъӕгахӕп. Хъопсагъом зыкъыригъӕумӕхъынӕу сыди-гъӕкӕи фӕягъӕп, ау сыдми, зы-щидзые зыптыгъӕ, арӕпышъ, хъал-балыкӕуу къыпыкӕи-штыгъӕи ар шыгъозагъ.

Хъульфыгъӕм бзылӕфыгъӕ-тӕу, шы, ауужыпкӕӕрашӕхъӕм, пӕли шъузкӕи ыштӕнӕу фитыны-гъӕи иӕи, ары тхылӕ лӕапӕм уз-ригъӕгъуазӕрӕри! А пӕтӕумӕ Едыдж джыркӕи яутӕкӕыгъӕп. Джы нӕсыфӕкӕи бзылӕфыгъӕм лӕпышӕгъуу хъульфыгъӕм фы-рилӕн ылӕкӕыштыгъӕ мырӕу лӕапӕу, мырӕу благъӕу, хъопса-гъуу ыпкӕынӕ-лынӕмӕ ащ ащы-зӕхишӕагъӕп, ар ишӕоупсыгъӕ-зӕнӕнӕу зыкӕи егуцӕфагъӕп.

Гур мары джы къыгъӕ-лӕагъ, къыгъӕлӕлыгъ; Чабӕм пӕмычыжӕу Замзамыпс псы-нӕкӕчъым ипсы лӕшӕу зашӕо-штыгъӕр ары пӕонӕу — пкӕы-нӕ-лынӕу иӕм, зызакъу нӕмы-

чӕпӕм пкӕыкӕпӕкӕи ышӕхъӕ кӕихъагъӕп, Уахъыер къыфӕ-кӕоньгъа?! — Нӕкӕуцукъомӕ япхъу нӕчыхъӕгъу фӕмыхъуӕз, нӕмыкӕи бзылӕфыгъӕ ыпашӕхъӕ къызӕрихъащтыр, иджӕхъшӕуа-пӕ къызӕрӕтеуцӕштыр. Ежыи, Ещыкум, хӕшӕыкӕи фырилагъӕп: адыгъ хабзӕу Нӕкӕуцукъо-мӕ япшӕашӕ дӕж лӕджыри пӕзылӕхъо кӕуагъӕ, бӕри гъогур луиубыкӕыгъ.

Шыблӕкъохаблӕ шахъом ипшӕшӕз узыгъӕл арыгъӕ, кӕлӕм ышӕагъӕп нахъ, ынӕтӕ-гу Тхӕм къыритхъагъӕр — апӕрӕ шъуӕу фӕхъуштыр. А кӕбарыр Гъукӕмкӕи Базры-кӕо зыриуатӕкӕи адӕрм шӕ-гъӕшӕлӕгъонымштыгъӕ: «Ары за-гъорӕ зӕрӕхъу хабзӕр, джынӕ нӕджӕсым хӕкӕыгъӕр! — ыгу къыделӕу шчыштыгъӕ ныбджӕгъу-жыр. — Гъӕшӕлӕгъоным игъӕ-шӕлӕгъонымжыгъӕ хъоу лӕджыри кӕыхъкӕи!» Арӕу къычӕкӕы-жыгъӕ ежъ, Едыдж, ышӕшты-гъӕп нахъ. Фагъӕтхӕнӕу пӕды-жыпӕ горӕм пшӕашӕр къы-зыфащӕкӕи ары гум къызышӕ-штыр. Хъау, гум зыкъызызӕпы-ригъӕзӕштыр. Ащ нӕсыфӕ ду-наим тетми изӕхашӕи кӕыхъа-штыгъӕ. Шахъом ипшӕашӕ унӕм къызӕрӕрашӕу, джауштыгъӕ ары-ми Куконау ишӕулыгъуныгъӕкӕи нӕкӕышӕыкӕуу уалӕштыгъӕ хъульфыгъӕгум анӕмылӕу зы-кӕиутӕрӕбгъуштыгъ...

Шулыгъуныгъӕм гукӕ-гъумрӕ лыузымрӕ нахъ лӕш-хъу мызӕгъогум къычӕкӕы-гъӕхъ. Зыпари ащ хӕшӕыхъа-жыгъӕн шылагъӕп. Есхъот ша-хъом ипшӕашӕ, Къаймӕт янӕ, ышӕагъӕр Унай...

Моц фӕдизыр зыпӕкӕкӕым, цыфмӕ агъӕшӕагъуу, Куконау хъуни мыхъуни гушӕы ыжӕ кӕыдӕкӕыгъӕп, умышӕмӕ иакъыл шӕхъӕшчыгъӕм фӕдӕу хъыгъӕ.

Нӕужым Нӕкӕуцукъомӕ япшӕ-шӕ, Куконау, шыкумкӕи Ещы-кум къышӕи зыхъукаӕи зигъӕсӕ-мӕркъуӕз икӕлӕрыкӕу Базрыкӕо кӕылоштыгъ:

— Джынӕ нӕджӕсым... Гъӕ-шӕлӕгъоным нахъ гъӕшӕлӕгъоным

ЛЪЭПКЪЫМ ынапэ егъэдахэ, ХЭГЪЭГУМ...

Лъэпкъ искусствэм хэхъоныгъэу ышыхэрэр зэфихысыжхэзэ, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо орэдыло-къэшъокло ансамблэу «Ислъамыем» къытедгъэгушылэ тшлоигъоу Шъэуапцэкъо Аминэт тылуклагъ. Ар АР-м культурэмкӀэ иминистрэ игуадз, Урысыем, Адыгеим, Ингушетием культурэмкӀэ язаслуженнэ IoфышӀ.

— «Ислъамыем» иубилей ехъулӀэу гушыӀэгъу тызэрэзэфхыгъэр лъэшэу сигуапэ, — еIo Шъэуапцэкъо Аминэт. — Адыгэ Республикэм итворческэ куп анахь дэгъумэ «Ислъамыер» ахэтэлыгътэ. Композиторэу Нэхэе Аслъан зипэщэ «Ислъамыем» ИнатӀэу сызылурым емылгытыгъэу сыдыгъуи сылтэплъэ, сыгу рехьы.

— «Ислъамыер» анахьэу угу рыхыныр сыда къызыхэкӀырэр?

— Цыфэу хэтхэр зэрэгъэсэгъэхэ шыкӀэр сшлогъэшӀэгъон. Мэкъамэу ансамблэм иоркестрэ къыригъаӀорэр зыфэзгъэдэшт е ззэгъэпшэшт ансамблэ дунаим зэрэтемытыр, ансамблэр цыфмэ ахэхъан, итворчествӀкӀэ алыӀэсын зэрилъэкӀырэр сэгъэшӀагъо, осэ ин есэты.

— Ансамблэр Адыгэ Республикэм илэгъу. Ащ укыпкъырыкӀызэ лъэпкъ искусствэм ихэхъоныгъэхэм татэгъэгушылэба.

— Ансамблэр республикэм илэгъоу зэрэщытыр ипрограммэ къыщыхегъэщы. Тиреспубликэ шӀукӀэ тырегъэгушылэх. Лъэпкъ искусствэм ихэхъоныгъэхэм дунэе мэхъанэ яӀэу зэрэщытыр зэп зэрэслъэгъугъэр.

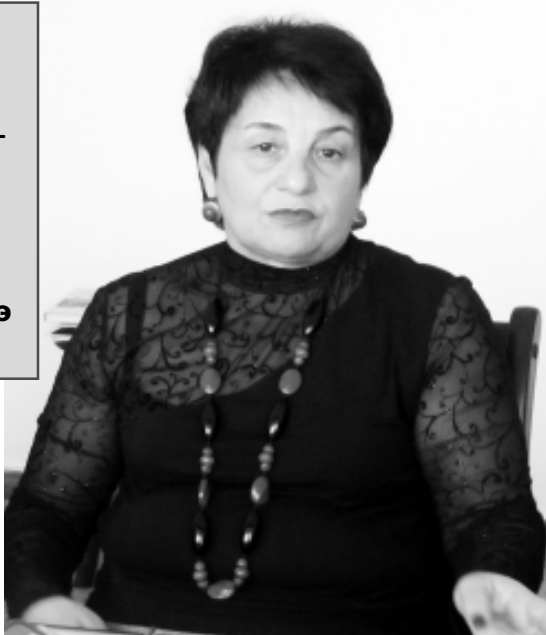
Иорданием зэкӀохэм

— Аминэт, «Ислъамыем» уригъэу Иорданием, Краснодар, Ростов хэкӀум, Чечэным, фестивалхэм уащылагъ. Къэплъэгъугъэм, зэхэпхыгъэм гупшысэ хэхыгъэхэр уагъэшӀыгъэхэ?

— Ор-орэу плъэгъурэр, зэхэпхырэр зыпэпшӀын шыӀэп, еджапӀэ пфэхъу. Иорданием тыщыӀэу хэгъэгум илэшхьэтетхэр къызэрэтпэгъокӀыгъагъэхэр, «Ислъамыер» зэрагъэлъэплагъэр сэрӀкӀэ гушӀогъо къодыгъэп. «Ислъамыер» зэрэтиӀэм сырыгушхуагъ. Иорданием ис тильэпкъэгъухэм тырагъэблагъи, тифӀо-фашӀэхэм ягъэцӀкӀэн пӀухъашт мылӀкур апшӀэ ралъхъажыгъ. Ащи къеушыхъаты тиансамблэ лъытэныгъэ къызэрэфашӀырэр. «Ислъамыем» искусствэм иамалхэмкӀэ тиреспубликэ идэхагъэ, ихэхъоныгъэхэр къыгъэлъэгъуагъэх.

— Ижырэ орэдхэу «Ислъамыем» къыӀохэрэр Иорданием щыпсэурэмэ къагурыуагъэхэ?

— УпчӀэ гъэшӀэгъон къысэптыгъэр. Тинэнэж-тэтэжхэм къалоштыгъэ орэдхэр зыдырахыжыгъагъэх. Ахэр хымэ чӀыгум икӀэрыкӀэу шызэхэзыхыжы зышӀоигъоу дунаим ехыжыгъэмэ якъэбар бысымхэм къытфалотагъ. Ансамблэм пае пэсэрэ лъэпкъ орэдхэр Нэхэе Аслъан зэригъафэхӀи, икӀэрыкӀэу къафыригъэӀожын зэрилъэкӀыгъэм сэ сыщыгъуаз. Тиартистхэм Iгу къафитеуагъэх къыосӀокӀэ мӀкӀало хъун. Агу ихы-

кӀыгъэр, зэрэгъушӀуагъэхэр, нэпсыр зэралъэкӀэхыжыгъэу нанэхэр, татэхэр зэрэщысыгъэхэр тлэгъугъэ. ТичӀыгу шӀулъэгъуныгъэу къыфырыӀэр «Ислъамыем» иконцерт шысыушэтыгъ. Ащ фэшӀ тиансамблэ орэд къыӀогъэ е къэшъогъэ къодыеу слъытэрэп.

— Хэгъэгу зэфэшхьафмэ ялы-кӀохэр концертым чӀэсыгъэхэу къэбар зэхэтхыжыгъагъ.

— Искусствэр зышӀлогъэшӀэгъон хьакӀэмэ язакъоп зигугъу къэтшырэр. Къэралыгъомэ ялыкӀохэр тинэплъэгъу итыгъэх. Англием, Урысыем, Иорданием пэгъунэгъу хэгъэгумэ якъулыкъушӀэхэм тикультурэ идэхагъэ алъэгъугъ. Адыгэмэ ащ фэдэ орэдхэр, музыка гъэшӀэгъон яӀэми хьакӀэмэ нахьпӀкӀэ амышӀэщытыгъэу къытаӀуагъ. Тэ, Адыгеим икӀыгъэхэм, концертным еплъыгъэхэр къытӀкӀуалӀэхэзэ гушыӀэ фабэхэр «Ислъамыем» пае къытаӀуагъ, IапӀӀ къытащӀкӀызэ тильэпкъ искусствэ идэхагъэ тырагъэгъушхуагъ.

— Адыгэ Республикэм икъэралыгъо гъэпсыкӀэ «Ислъамыем» ыгъэпытэу олыта?

— Нурбый, «Ислъамыем» уригъэсэу шӀольыр макӀэп ори къэпкӀухъагъэр, къасорэр псынӀкӀэу къыбгурыӀонэу сэгугъэ. Иорданием тыщыӀэу Урысые Федерацием илӀыкӀохэм таӀуклагъ. Концертым зеплӀыхэм ыуж Англием, Америкэм къарыкӀыгъэхэр къыкӀуалӀэхэзэ, «Ислъамыем» пае афэгъушӀоштыгъэх. Урысыешхом ынапэ тиансамблэ ыгъэдэхагъ. Адыгеир республикэу УФ-м зэрэщыпсэурэм, 01 шӀольырэу зэрэщытыр итворчествӀкӀи къызэригъэшӀыпкъэжырэр ягуапэу хагъэунэфыкӀыгъ. Тэ тызчымытхыужэу ежхэм осэ ин республикэм къызэрэфашӀыгъэм Адыгеир лъагъу ыӀэтыгъ.

ЦӀэрыӀо зышӀыгъэхэр

— «Ислъамыем» артист цӀэрыӀоу хэтыр макӀэп, тапӀкӀи цытхъуцӀэхэр къафаусыщтхэу тагъэгугъэ.

— Ансамблэм къыщытхъухэ зыхьукӀэ художественнэ пащэу Нэхэе Аслъан сынэгу къыкӀэуцо. ИкӀалэхэу къытщегъэхьх къадыхыхэ, афэгумӀкӀы зыхьукӀэ. Артистхэр дэгъоу шыӀэнхэ фаеу ылыгътэзэ, IэпыӀэгъу афэхъу. Ащ фэдэ Iэшхьэтет уиӀэмэ IoфшӀэным угукӀэ нахьышӀоу зептыщт, уигумэ-кӀыгъохэм язэшӀохын IэшӀэх къыпфэхъушт.

— Нэхэе Аслъан ансамблэм хэтхэм ымакӀэ афилэтыщэу, пхъэшащэу афыщытэу урихылагъэба, къэбари зэхэпхыгъэба?

— Ioфыр нахьышӀу зэрэхъуштым пае ымакӀэ ыӀэтэу къыхэкӀэу сэлъытэ. ЗяушъыйкӀэ, нахьыбэу гумӀкӀэу къысщыхъурэр Аслъан ары. «Кавказым мамырныгъэ ерэлъ» зыфилорэ я Х-рэ фестивалыр Чечэным шыкӀозэ орэдыӀоу Эльдарэ Айдемыр къысиӀуагъэр сщыгъупшӀэжырэр.

— Цыфы сызышӀыгъэр Нэхэе Аслъан ары. Ащ сьд къысиӀуагъэми седӀуштыгъ. Сянэуи, сятэуи сэлъытэ, — ыӀуагъ Эльдарэ Айдемыр.

— НэмыкӀ артистхэм...

— НэмыкӀ артистхэри Нэхайм къыщэтхъух, фэшхъаф художественнэ пащэ фаехэп, ыпӀугъэхэу алыгътэ, зым къыӀэпызырэр ятӀонэрэм къыштэжыгъэу ыгъэсагъэх. Адыгэ орэдым изакъоп ансамблэм къыӀорэр. ШӀольырэу зыдӀкӀуагъэхэр, лъэпкъэу ащ щыпсэухэрэр къыдалыгътэзэ, зэгурыӀоныгъэм фэгъэхьыгъэ орэдхэр къафалох. ГушыӀэм пае, Краснодар зыкӀохӀкӀэ къэзэкъ орэдхэр дахэу къышыхадэх. Адыгэхэр нэмыкӀ лъэпкъхэм зэрадӀэпсэхэрэр, якультурэ зэрагъэшӀэн зэралъэкӀырэр «Ислъамыеми» иIoфшӀагъэ хэтэлыагъо.

Къэрэщэ-ЩӀэрджэсым тыщыӀэу лъэпкъ орэдэу «Ислъамыем» къыӀуагъэр Урысыем культурэмкӀэ и Министерствэ иIoфышӀэхэм язакъоп зыгъэшӀэгъуагъэр.

— «Ислъамыер» орыкӀэ сыда?

— ИнатӀэу сызылурым емылгытыгъэуи джэуапыр къыостыжыщт. «Ислъамыер» сигупс, сэгъэлъапӀэ, сырэгъушхо. Культурэм Ioф шысӀӀэзэ ащ фэдэ ансамблэ тиӀэ зэрэхъугъэм сырэгъушхо. Ансамблэр Урысыем и Правительство илауреат. Ащ фэдэ шытхъуцӀэ къызыфамыусыгъэ творческэ куп цӀэрыӀоу Урысыем иӀэр макӀэп.

— ДгъэлъэпӀэрэ «Ислъамыем» инеушӀрэ мафэ зыфэдэщтыр олъэгъуа?

— Сьд фэдэ фестиваль хэбгъэлъэжыагъэми, укыгъэукукӀыгъэжыщтӀэп. «Ислъамыер» институт псау шыгъэу ныбжыкӀэхэри щегъэджэгъэнхэ фае. ХьокӀо Сусаннэ, Лъэцэр Светланэ, Агъырджанэкъо Саньет, Шъэо Риммэ, Къумыкъу Шамсудинэ, МэщбэшӀэ Саидэ, Шымырзэ Казбек, Мышгъэ Андзаур, Эльдарэ СултӀанэ, нэмыкӀэхэми ацӀэ къесӀо сшӀоигъу. Артист ныбжыкӀэхэр къахэхьагъэх.Институтыр гъэсапӀэу, лъэпкъым, республикэм анапэу щэрэт.

— «Ар пшӀын плъэкӀыщтӀэп» зыӀорэмэ уалоӀкӀэба?

— Ар зыӀон зылъэкӀыщтыр Ioфыр лъызыгъэкӀотэнэу фэмыер ары. «Ислъамыем» инеушӀрэ мафэ нахьышӀу хъушт. УиӀэм хэбгъахэмэ лъыбгъэкӀуатэзэ уапӀкӀэ уплӀэн фае. «Ислъамыем» иIoфшӀэн зырегъажьэм чӀыпӀэу зэрытыгъэмрэ джы лъэгапӀэу зынэсыгъэмрэ зызэбгъапшӀэхӀкӀэ, лъэпкъ искусствэр дунэе шапхъэмэ адистэу ыӀэтын зэрилъэкӀыгъэм урыгушхон фае.

— Гъэтхәпэм и 24-м «Ислъамыем» иубилей концерт укӀошта?

— А мафэм сежэ, сьдэгъуӀэ. Зыфэдэ тымылгъэгъугъэ пчыхъзэхэхьэм сыхэлэжыщтэу сэлъытэ.

— УигухэлъышӀухэр къыбдэхъунхэу пфэсӀо.

— Тхъауегъэпсэу.

ЕМТИЛЬ Нурбый.

Сурэтым итыр: Шъэуапцэкъо Аминэт.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдзыгъэкӀырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ IoфхэмкӀэ, IэкӀыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адыряӀэ зӀпхыныгъэхэмкӀэ ыкӀи къэбар жьугъэм иамалхэмкӀэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шхьаӀэр

**ДЭРБЭ
ТИМУР**

Редакциер зыдэщыӀэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхьаӀэм иапӀэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-пшӀэдэкӀыжэ зы-
хырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын IoфхэмкӀэ, телерадиокъэтынхэмкӀэ ыкӀи зӀлы-
IэсыкӀэ амалхэмкӀэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыпӀэ гъэлары-
шӀапӀ, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиу-
тыхэрэм мышып-
къагъэу къахъаф-
хэрэмкӀэ къэзты-
хыгъэхэм пшӀэдэ-
кӀыжэ ахы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым шылажыхэр-
рэмрэ яеплӀыкӀэ
зэтемыфӀэн ылъэ-
кӀышт. Гъэзет-
еджэхэм къыт-
фагъэхьырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкӀи къэ-
зытхыгъэхэм
аӀкӀэдгъэхъа-
жыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Пчъагъэр
4335
Индексхэр
52161
52162
Зак. 766**

Хэутыным
узщыкӀэтхэнэу щыт
уахьтэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкӀэтхэгъэхэ
уахьтэр
Сыхъатыр 18.00